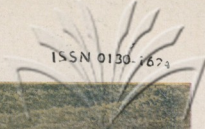

619
1980

ISSN 0130-1673

ენციკლოპედია
გეოგრაფიკული

საქართველო

თავმოვარი
№ 10 1980 წ.

კონსტიტუცია სოცსლოგს, მოქმედებს, იმარჯვებს!

ქართული
ბიულეტენი

საბჭოთა სოციალისტური
კონსტიტუციის კავშირის
კონსტიტუცია
(ბიულეტენი)

დავით გურამიშვილი.

საქართველოს სსრ მინისტრის მხარე ბერძენთა მხარე
 საპატარმულოს სსრ სახალხო მხატვრის მხარე ბერძენთა მხარე
 აბიონი ფრაგმენტები.

16 408.

მოთარ ჩარქაშია,

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს
 თავმჯდომარის მოადგილე, დავით გუ-
 რამიშვილის რისპაზორიანი სახე-
 ლეოი კოხტის თავმჯდომარე.

დღი ქართველი პოეტი და მოაზროვნე, ქართული ლიტერატურის კლასიკოსი დავით გურამიშვილი იყო მძლავრი გონების, ფართო შეხედულებების, მრავალმხრივი ინტერესების კაცი. მას მხოლოდო აღიარება მოუპოვა ნაწარმოებებმა, რომლებიც გაერთიანებულია „დავითიანში“. ამ ნაწარმოებებში პოეტი გვევლინება როგორც მგზნებარე პატრიოტი, ბრძენი პოლიტიკოსი, ხალხის წესებისა და წესჩვეულებების მცოდნე, თავისუფლების მებრძოლი, დიდი მოქალაქეობრივი შემართების ადამიანი.

დავით გურამიშვილის შემოქმედება ქართული ლიტერატურის ერთ-ერთი უველაზე ნათელი ფურცელია. იგი ძველი და ახალი ქართული მწერლობის შემავრთველი რგოლია. ერთი მხრივ, ავტორი ეწეება რა V-XVII საუკუნეების საქართველოში ეროვნული მხატვრული აზროვნების ჩამოყალიბების პროცესს, რომელიც მკაცრიად აისახა იაკობ ცურტაველის, იოანე სამანისძის, შოთა რუსთაველის, თეიმურაზ I, სულხან-საბა ორბელიანის შემოქმედებაში, — გურამიშვილის პოეზიამ სათავე დაუდო ახალ პოეტურ გეოქსს, რომლის გამოჩენილი წარმომადგენლები არიან ნიკოლოზ ბარათაშვილი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ვჟა-ფშაველა.

დავით გურამიშვილმა მძიმე ცხოვრება განვლო. მან გადაიტანა მრავალი განსაცდელი და გაჰიყრება, მაგრამ ბოლომდე

სიცოცხლის მოტრფიალი და ოპტიმისტი დარჩა.

დავით გურამიშვილის სიყრმე და სიკვამლე დემოხიზა საქართველოს ისტორიის უველაზე ძნელი და დრამატული ხანაა. XVIII საუკუნის პირველი ნახევარი ეს არის უცხოელი დამპყრობლების განუწვევტელი შემოსევების პერიოდი. მტერმა ერთ-ერთი თავდასხმის დროს დაარბია დავით გურამიშვილის სოფელი და შეიპყრო ახალგაზრდა პოეტი. მან მხოლოდ სამი წლის შემდეგ რაღაც სასწაულებრივ დაღწეა თავი ტყვეობას და რუსეთში გაიტაცა.

აღმოსავლეთის ძლიერი სახელმწიფოების მრავალსაუკუნოვანმა ექსპანსიამ, ძმათა სისხლისმღვრელმა ომებმა და ფეოდალთა ქიშპობმა გააჩანაჭა ქვეყანა. დამპყრობელთა ცდებმა, დემონენინათ საქართველო, გააძლიერა მისი ლტოლვა ერთ-მორწმუნე რუსეთისადმი. ეს იყო საქართველოს ტრადიციული მისწრაფება რუსეთისადმი, რაც უკვე XVII საუკუნის შუა წლებში ჩამოყალიბდა პოლიტიკურ კურსად.

ამ პოლიტიკის ერთ-ერთი უველაზე მტკიცე გამტარებელი იყო გამოჩენილი მეცნიერი და პოეტი, საქართველოს მეუფე ვახტანგ VI. საქართველოში სპარსთა მორიგი შემოსევის შედეგად ვახტანგ VI იძულებული იყო 1724 წელს მოსკოვში გადასახლებულიყო და იქ დაეარსებინა ქართველთა კოლონია, რომელმაც განსა-

კუთრებული როლი შეასრულა ქართველი მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაში. მოსკოვის კოლონიდან გამოვიდა ქართველი კულტურის ბევრი გამოჩენილი მოღვაწე, მათ შორის დავით გურამიშვილი.

პოეტის შემოქმედების დასაწყისი ემთხვევა მოსკოვში ყოფნის დროს (1728-1784 წლები). დავით გურამიშვილი დიდი ურრადლებით ეციდება და სწავლობს რუსულ ენასა და ლიტერატურას, ეცნობა მოძმე რუსი ხალხის ეროვნულ კულტურას. ვახტანგ VI-ის სიკვდილის შემდეგ ქართველი ემიგრაცია უწინაძელოდ დარჩა. რუსეთის მთავრობის წინადადებით ქართველმა ემიგრანტებმა მიიღეს რუსეთის ქვეშევრდომობა და ჩადგნენ სახელმწიფო სამსახურში.

1728 წელს დავით გურამიშვილი შევიდა მოსკოვში ჩამოყალიბებულ ქართველ ჰუსარათა პოლქოში და მიიღო მიწის საკვეთი უკრაინაში — მირგაბოდსა და ზუზუკოვსში. თავის პოლქონ ერთად გურამიშვილი მონაწილეობდა მრავალ ლაშქრობასა და ბრძოლაში, ავიდნდა საოცარ სიმამაცესა და ვეუკაცობას, რისთვისაც მრავალი ორდენით დაჯილდოვდა.

დავით გურამიშვილი რამდენჯერმე მიმედ დაიბრუნა, ცლი თვალით დაბრმავდა, ტყვედ ჩაუგარდა პრუსიელებს და წელიწადნახევარი იტანჯებოდა შავდენიერის ციხეში. 1760 წელს, 55 წლის დავით გუ-

ქ. მარსის სსრ. საქ. სსრ
 სახელმწიფო ბუნებისმეტყველების
 ინსტიტუტი

ინა გათენილი, არ დადამდეგი!

ღამე ჩამოწვა, მთვარე დარღის გახსნის იარებში, შენი ფიქრით ვარსკვლავებზე ჩამოიარეს.

შენი ჯადოებით ეს წამებიც გახდა უძირო, ეს მერაძენდელ უნდა შეხედე ცისკარს უძილოდ!

შვითავს ბუნარი, ინაცრება ცეცხლზე ნალველი და ეფენება კედლებს სულის ამონამღერო.

ნუ, ნუ ავანთებ სიუბუტეს, ლურჯი ველები, ო, შეიცვალე თვალბატულა ზუბოვკელები!

მაინც რად ლევათ, მირაგორების ვერხვიანებო, ნეტუ ძნელია, ოჩგარი თავი წუთით ანებოთ.

რაიგინს საბე მიაკრებოდას ნიავს მობერლის, უსუპირველდ მწუარ აზის წუთისოფელი.

პირველ ნეტუშად ცას რომ სხვი შემოენთება, გურამიშვილი იმ სხვივით იქცა ვეღრებად.

ღამისყანაში გაითვალნე ალბთ ტყემლები, მამ, ასე რატომ მოეძაბა თვალბს ცრემლები?

ალბთ მთებიდან გადმოზვადენენ ქსანზე ირბები, მამ, ასე რატომ აბუტუნდა მეკრდში იმეღ?

მამულზე ფიქრო, რომ იქევი წვად და ნალველად, შენ საქართველოს სიყვარულად გჭვია სახელად.

და თუ ეს სამეფო სიკეთება, სულში გროვდება, ალბთ მითბობ უღლებს გული აძღენ ვიღებას.

შენ გაგიბაჭოს, შენ იდიღ, დარღ მამულის, რომ სათავე ხარ პირთაიშენის და სისხაროლის.

შენი მიწა-წყლის თურქი კაცი როცა მონა ხარ, ცხრა მთას იქითაც უკვადებება თვითონ მოგნახავს.

გურამიშვილი, ზღვაა მზის და ზღვაა ვარდების, ისე გათენილი, რომ არასოდეს არ დაღამდები!

ბრიგულ მკუსაალი, ალაქსანდრა ნარჩოშვილი

სასოფლო-სამეურნეო განაილებების მნიშვნელობა საქართველოში უძველესი ისტორია აქვს. მე-19 საუკუნეში ქართველმა მონივრე ინტელიგენციამ მუსი პროგრესულად მოარგებულ ადამიანების მხარდაჭერით შექმნა პირველი სასოფლო-სამეურნეო სკოლები, საინიშუმი მეურნეობები, ურნალების, გაზფების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ფართო ქსელი. დაიწყო ძველი სამეურნეო განაილების კრების აღდგენა.

ცნობილია, რომ ქართველი ხალხის სასუქარი ოცნება აღრულდა 1918 წლის 26 იანვარს, როცა სახეიმიე გაიხსნა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მას იმითავივე მხარდა დაუკლებტბთან ერთად ჰქონდა აგრონომიული ფაკულტეტი.

ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის წინაშე მდგომარეობა დიდმა პოლტიკურმა, ეკონომიკურმა და სამეურნეო-ორგანიზაციულმა ამოცანებმა განაირობეს 1930 წელს უნივერსიტეტისაგან აგრონომიული ფაკულტეტის გამოიყოფა და მის ბაზაზე სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის შექმნა.

ამავადვე, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი პირველი სუბილანური დეგმის პირშია და მასთან ერთად აღნიშნული თავისი არსებობის ღირსშესანიშნავი 50 წლისთავს.

შემოქმედებითი ზრდის საინტეგრესო და სახელოვანი გზა განვლო საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტმა თავისი არსებობის ნახევარი საუკუნის მანძილზე.

გასაიკარო ცვლილებები მოხდა პირველ სუბილანურ რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობაში. სოფლად განრდა ტრაქტორები, კომბაინები, სათესი მანქანები, უნივერსიტეტი ტემბინ ტარფეზი და სოფლის მეურნეობის რეკონსტრუქცია მონივრე ტენიციის ბაზაზე.

ასალაკლავა სპეციალისტები პარტიის ბრძენული ხეშმედგანლობით გამოიულად შრომობდნენ სოფლად ახალი ცხოვრების დამკვიდრებასთვის. სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი ყოველილოურად აწდიდა სოფლს 900-მდე სპეციალისტს — აგრონომს, ზოტდენიკოსს, მეტეოროს, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ორგანიზატორს.

1932 წელს საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტს გამოეყო ზოტდენიკონალური ინსტიტუტი, სოლო 1959 წელს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი.

კლდედა წლები, იზრდებოდა ინსტიტუტის გაღვივება, მისი ავტორიტეტი და როლი რესპუბლიკის მთავრადრეგოვანი და მრავალმანანგოეანი სოფლის მეურნეობის მეფეობის აღმავლობის საქმეში. მნიშვნელოვანდ უზრუნველდებდა ინსტიტუტის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და მალდებოდა კადრების თორიული და პრაქტიკული ცოდნის ღირე.

ამავამ ინსტიტუტის კოლექტივი მთელი მონღომებით იბრძვის სკკპ XIII ყრილობის დღმნიშვნელოვანი ამოცანების შესასრულებლად.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდიანი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ამხანაფი ა. ბრუნევი ყრილობის მაღალი ტრიბუნლიდან ხაზგასმით აღნიშნავდა: „დიდი მუშაობა მოვეცლის სოფლის მეურნეობის დარწმე. აქ პარტია სახავს ორ ერთმანეთთან დაკავშირებულ მისხს. პირველი: მივადნოთ ქვეყნის სამიფლო მომარგებას სურსათითა და სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულით. ამისათვის ყოველთვის გავრწმენს საკმაო რესურსები. და მეორე: სულ უფრო წინ ვიაროთ ქალაქისა და სოფლის ცხოვრების მატერიალურ და კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების დაახლოების გზით, რაც ჩვენი საპროგრამო მოთხოვნაა.“

ამ მოცანის გადწვევებისათვის პირილის საქმეში პარტია დაწასკურებულად ყურადღება მიაქცია ტექნიკისთვის, მელონარციასა და ქიმიკისთვის, მარცვლეულის წარმოებასა და მებუხვეულებს, სოფლის მეურნეობის საწარმო-ეკონომიკურ თანამშრომლობის მრწმელობის იმ დარგებში, რომლებზე უზუპუნდ არიან მასთან დაკავშირებული. ამან მთხოვია მთელი აგროსამრწველო კომპლექსის განვითარებისადმი ერთიანი სახელმწიფო მიდგომა.

დიდი ამოცანები დისახა ინსტიტუტის კოლექტივმა, რომელმაც აღწინადა სათავეში უდგას სსრ კავშირის ვ. ი. ლენინის სახელობის სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ვალერიან მერწველი. სასნალო-აღმწმდელობითი და სამეცნიერ-საკვლევო მუშაობის გაუმჯობესებასთან ერთად, ინსტიტუტი ფართო მოქმედების პროგრამას ამორეკლებს სასოფლო-სამეურნეო რარიონების, ხეშმედგანობებისა და საბჭოთა მეურნეობის სახში დახმარების საქმეში. ინსტიტუტის გამოდილი პროფესორ-მანაფლებელი ატარებენ ლექციებს, მოხსენებებს, საუბრებს, შრომების უწვევენ მეტეოროს და დუშენის რარიონებს, პრაქტიკული შრომით მონაწილეობენ მისავალიანობისა და პროდუქტოლოების გაღვივების საქმეში და სხვა.

ინსტიტუტის პროფესორ-მანაფლებლები ფართოდ გამოეხმეურნენ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1976 წლის მისის დადგენილებებს „სამეურნეო-სამეცნიერო კოოპერაციისა და აგროსამრწველო ინტეგრაციის ბაზაზე სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სპეციალიზაცია და კონცენტრაციის შემდგომი განვითარების შესახებ“. ამ საკითხის მიტდენა თორიული კომპლექსებით, სამეცნიერო შრომებით, გამწველი სესიებით...

მეათე ხუთწლიანი მერვე ნახევარში ინსტიტუტში დაიწყო ახალი მძლავრი აღმავლობა, რომელიც გააძლიერა სსრ კავშირის ხალხთა კონსტიტუციის მიზნამ, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის ახსნაზე და ოპრეტივის მოხსენებამ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1978 წლის ნოემბრის პლენუმზე „სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობის შემდგომი განვითარების შესახებ“.

ინსტიტუტის კოლექტივს ღრმად აქვს შეგნებული, რომ სოფლის მეურნეობის ახალი ტიპის სპეციალისტი — ხელმძღვანელი — ეს ნიშნავს პროფესიულად განათლებულ და მრავალმხრივ ეროვნობულ, პრაქტიკული ცოდნით აღჭურვილ მუშაკს, მოუხვეწარ მაძიებელს, წარმატებათა კრიტიკულად შემფასებელს, რომელიც პრინციპულად და მომთხოვნელობას აწინააღმდეგებს უხამებს გულისმღერებას და მუხადენებს ადამიანებადში, კარგად ხედვის პერსპექტივას.

„სოფლის მეურნეობის მეცნიერების ვეფქტივობის მემდგომი ამაღლების და წარმოებათან შესაბამისი სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მიზნებისა და სსრ კავშირის განმკურნების ღონისძიებების შესახებ“ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის და სსრ კავშირის ინსტიტუტში მნიშვნელოვან დაუშვებლად სამეცნიერო-საყველი მუშაობა და მისი კავშირი წარმოებასთან.

ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოსა და რექტორატის ინიციატივით, რასაც მხარი დაუჭირა საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ და საქართველოს კომპარტიის მცხეთის რაიკომმა, რისტრუქცია გამოვიღეთ შესაბამისად მცხეთის რაიკომი მუშაობისა და მოქმედებს სოფლის მეურნეობის სპეციალად და ძირითად რეკლამ ხელმძღვანელებს, სპეციალისტებს, პრაქტიკოსებს, ტრექტორისტ-მეცნიერებს კვლევითი ამაღლების მემდგომი მოქმედი სტრატეგია.

გარკვეული ცვლილებები მოხდა ინსტიტუტის სპეციალიზაციაში. ზოგიერთი აგრარული ინსტიტუტის პროფილი შეიცვალა აგრარისმონი პროფილით, რაც უფრო უახსრებს მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის თანამედროვე მოთხოვნებს.

ინსტიტუტში მოქმედებს მოსამზადებელი განყოფილება, სადაც ყოველწლიურად 150 მსმეწელი (აქედან 50 მსმეწელი საქართველოს ზოგადსაშუალო ინსტიტუტისათვის), სამეურნეო ანგარიშზე არსებობს მოსამზადებელი კურსები 160 კაცისათვის, აღნიშნული კურსის მსმეწელები კვირაში 3 დღეს სწავლებენ და 3 დღეს მუშაობენ ინსტიტუტის საყველი-სასწავლო

ლო მეურნეობაში. ინსტიტუტში 1966 წლიდან მუშაობს კოლმეურნეობების და საქათობა მეურნეობების ხელმძღვანელი კადრების მომზადებისა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტების კვალიფიკაციის ამაღლების ფაკულტეტი.

1969 წელს ინსტიტუტში წამოვადებინა საზოგადოებრივი პროცესითა და ვაკუუმით. აღნიშნული ფაკულტეტის მიზანია სტუდენტთა იფურ-პოლტეტური აღზრდის გაუმჯობესება, ახალგაზრდა სპეციალისტების ყველმხრივი განვითარება, სტუდენტთა ესისტეურ გემოვნებისა და მუხედულება განვითარება.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის დამოუფიხის, ინსტიტუტში სწავლობდა 166 სტუდენტი, ახლა კი საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სპეციალად და დაუნერგულ ფაკულტეტს სწავლობს 5 ათას სტუდენტი მეტი. ინსტიტუტმა თავისი პრაქტიკის მანძელზე მოამზადა 35 ათას ზედი ინსტიტუტის სპეციალისტები. ახლა წყნელ ინსტიტუტს 7 ფაკულტეტზე მუშაობს 52 კატედრა, სადაც მოღვაწეობს 58 პროფესორ-მეცნიერებათა დოქტორი, მათ შორის: 8 აკადემიკოსი და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, 127 დოცენტი და მეცნიერების კანდიდატი, 186 ასისტენტი, მანაწავლებელი და მეცნიერ-მუშაკი, ინსტიტუტში ამზადებს კადრებს 20 სპეციალობაში.

სტუდენტთა სასწავლო და სწარმოო პრაქტიკის ბაზებზე, აგრეთვე სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობისათვის ინსტიტუტს აქვს დიდიზისა და მუხრანის სასწავლო-საყველი მეურნეობები, ქუთაისის მუხრან-მუშაობის საყველი საყველი, რომელთა მიზანს ფართობი აღწეს 3000 ჰექტარს.

კვალიფიკური სპეციალისტების მომზადებისთან ერთად ინსტიტუტი დიდ ყურადღებას უთმობს სამეცნიერო კადრების მომზადებას ასპირანტურის გზით. ამ მიმართულებით საქმოდ წამოვიწყო მუშაობა დაწვლილ. საქმრისთა იტქვას, რომ პროფესორ-მანაწავლებელთა დიდი სანაწავლო პროცესში და სამეცნიერო მუშაობის აღზრდილია წყესსავე ინსტიტუტში. წარმატებით ეწევიან მუშაობას რესპუბლიკის სამეცნიერო-კვლევითი დაწვლებებზე, სხვა სანაწავლებლისა და სახელმწიფო ორგანიზაციებში წყეს ინსტიტუტში აღზრდილი მეცნიერ-მუშაკები.

სსრ მეცნიერული კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1979 წლის დადგენილებების — „უხაღვინი სკოლის შემდგომი განვითარებისა და სპეციალისტთა მომზადების ხარისხის გაუმჯობესების შესახებ“ — შესაბამისად ინსტიტუტში დიდი ღონისძიებები ტარდება სწავლო-აღზრდის შემდგომი სრულყოფის დაგეგმვაში, დიდიხედი უმჯობესდება სტრუქტურის აგრეთვე ორგანიზაციის დონე.

რეკოლეორად გარდაიქმნა და გაუმჯობესდა სტუდენტთა სასწავლო და სწარმოო პრაქტიკის ტარების საქმე. ახლა სტუდენტები სწარმოო პრაქტიკას გადიან მონიწვე კოლმეურნეობებში, საქათობა მეურნეობებში, გაურთიანებებში, ქარხნებში, ფაბრიკებში, სამეცნიერო-კვლევითი დაწვლებებში; მომე დემორკრატული ქვეყნებში.

პროფესორ-მანაწავლებლებმა და სტუდენტებმა და ღრმად შეისწავლეს ი. ბრეტენის კლასიკური შრომები „მეორე მინა“, „აღმართებისა“ და „ყამირი“, რომლებშიც მეცნიერებათა დაგეგმვითი წარწერების გაძლიერების, ადამიანებთან მუშაობის, ხელმძღვანელებისა და მართვის ღონისძიებები.

გახსნა სასწავლო წელს საყველი წაყვარი ინსტიტუტის კოდევი ერთი კარგ ტრადიციას — ყურამდამოწმებელთა გაყველება, რომლებსაც დაქანრი რესპუბლიკის ხელმძღვანელობა. სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლტეტორის წევრობის კანდიდატის, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის ახსნავე ივარად შევარდნაძის ინიციატივით გაიმობხება პარტიისა და მთავრობის დაუღალავი ზრუნვა ახალგაზრდობაზე, მათ წინადად მომადელებზე.

გაუმჯობესდა კვალიფიკაციები იყისრეს ინსტიტუტის პროფესორ-მანაწავლებლებმა და სტუდენტებმა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1980 წლის ივნისის პლენუმზე ახსნავე ი. ბრეტენის მოხსენების საფუძველზე. დასახული ამოცანების წარმატებით შესრულებებისათვის შემარდული შრომაში აღნიშნავენ იხინ ინსტიტუტის 50 წელსათვის ობლებს, სკკპ XXVI ყრილობისათვის მზადებას.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულება

აზხ. 2. 5. ენუშივის საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საბჭოთა სიმალით დაჯილდომების შესახებ

კომკავშირულ და პარტიულ ორგანოებში ხანგრძლივი და ნაყოფიერი მუშაობისათვის და დამატების ოპორუნიათა წყლით დაკავშირებით საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მიდევინ აზხ. გურამ ნიკოლოზის ძე ენუშივი დაჯილდოვდეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საბჭოთა სიმალით.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თამჭილაძე ვ. პილაუშიძე.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მიდევინ დ. ლაშქარაშვილი.

თბილისი, 1980 წლის 26 სექტემბერი.

ხარისხისა, არ შეესაბამება დადგენილ სტანდარტს. იგივე შეიძლება ითქვას ფურნიტურაზეც.

ჩვენი უპირველესი ამოცანაა, რაც შეიძლება სწრაფად დაეძლიოთ ყოველგვარი ხარვეზი და მიამბრუნებინო შეუფერხებლად მივყოლოთ სხვადასხვა ასორტიმენტის მაღალხარისხიანი საქონელს.

მსუბუქი მრეწველობის 30 საწარმოში უკვე მთლიანად დაიწერა პროდუქციის ხარისხის მართვის კომპლექსური სისტემა. შეიქმნა შედეგით სავანებო დებულებები ნაწარმის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის, მატერიალური სტიმულირებისათვის. აღბანა გადაპარბეზული არ იქნება, თუ ვიტყვი, რომ ყველაფერი კეთდება საწარმოო რეკრეების სრული ამოქმედებისათვის, შრომის დისციპლინის განმტკიცებისათვის, ტექნოლოგიური პროცესების შემდგომი სრულყოფისათვის, საჭირო ნელნელის დროულად მიმარაგებისათვის, წარმოებში მეცნიერების მიღწევების დაწერებისათვის.

უახლოეს ხანში მნიშვნელოვან გავადიდებთ ნატურალური ქსოვილის, განსაკუთრებით ბამბეული ქსოვილების გამოშვებას, რომლებზეც მოსახლეობაში დიდი მოთხოვნაა.

სამინისტროს კოლეგიის ყოველი სხდომა მიმდინარეობს იმ ამოცანების გათვალისწინებით, რომელსაც გვისახავს სკკპ ცენტრალური-აღმშრედლობითი მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესების შედეგები და სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრის სამარს დადგენილება „წარმოებში მუშაობის მიზნად და კვალიფიკაციის ამაღლების შემდგომი სრულყოფის ღონისძიებების შესახებ“.

სამინისტროს კოლეგიის 27 ერთი სხდომა არ ტარდება ისე, რომ თავსებუდა არ აისახოს ის საკითხები, რომლებზეც საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო ორგანიზაციის XXVII კონფერენციამ იქნა წამოყენებული.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ ახლა, როცა მეთერთმეტე ხუთწლიანი საჯარულო გეგმებს ვადავებ, ჩვენ სისტემატურად ვეთათბირებთ ქალაქის პარტიულ ორგანიზაციას.

ჩაბატოულ ღონისძიებათა მეშვეობით შესაძლებელი გახდება, არა მარტო გავადიდოთ მასობრივი მოთხოვნილების საჭიროების გამოთვება, არამედ მნიშვნელოვან გავაუმჯობესოთ მათი ხარისხი.

— მიღწევებით ეგებებით საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობას და საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობას? —

— მიღწევები არკთუ ისე კობა გვაქვს. აღსანიშნავია, რომ ჩვენი სამინისტრო წლებდელ დეკისი თვის მარეგნებლებით წარმოების მოცულობის გაზრდასათვის და პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის გამარჯვებულად გამოვიდა საკავშირო სოციალისტური შეჯიბრებაში და პირველად დაჯილდოვდა სსრ კავშირის მსუბუქი მრეწველობის სამინისტროსა და მსუბუქი და საფეხური მრეწველობის მუშაობა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის საპატიო სივლით.

ვ. ი. ლენინის დაბადების 110-ე წლისთავის აღსანიშნავად თბილისის პირველი მისის სახელობის საცენტრალუ ფაბრიკის კოლექტივი გავიჭოდა პატრიოტული თათსობით: „ლენინურ დამკრეპლურ წელს — ავამოქმედო ყველა რეზერვი“!

მსუბუქი მრეწველობის მუშაობა აბ რეზერტულმა თათსობამ მთელ რესპუბლიკაში ჰპოვა მოწონება და მხარდაჭერა.

სწორედ შინაარსზერეების ამოქმედება დაგვეხმარა მთელი რიგი ამოცანების წარმატებით გადაწყვეტაში.

მხოლოდ რამდენიმე ფაქტს მოვიყვან.

რესპუბლიკის მსუბუქი მრეწველობის ზრდის ტემპი მიმდინარე ხუთწლებში 42,2 პროცენტს შეადგენს. მათე ხეოლოფის დაამბათერებულ წელს 1.484 მილიონ მანეთამედ ღირებულების მასობრივი მოთხოვნილების საჭიონელს გამოუწვევებო. მოგვიანბა, რომ 1980 წელს ნაწარმის ასორტიმენტის ფაფართობისა და მაღალხარისხიანი პროდუქციის გამოშვების გარდატეხის წელი გახდება.

რესპუბლიკის მსუბუქი მრეწველობის მუშაკები მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად ემზადებიან პარტიის XXVI ყრილობის შესახებდრად.

დარწმუნებულნი ვართ, მეთერთმეტე ხუთწლიდი ჩვენი დარგის ტეშმარტივი გამარჯვების დამაგიერავინებელი ხუთწლიდი იქნება.

გენერალ ბიურბი პლივანს

ძვირფასო უფროსო ძეო!

როცა შესულდა თქვენი დაბადების 70 წელი, დედასაქართველი სულითა და გულით მოგასალმად, როგორც საქვეყნოდ ცნობილ დინამატურეს, დაულოავ საზოგადო მოღვაწედ, მეზნებარე პატრიოტს, მოგილოცოთ დიდი იუბილუ და მთავრობის ხელე ერთი წელია ჯილდო.

სიტუე ხუთი მულო გავიდა მას შემდგე?

ჩვენი კე ვავიბნა, თითქოს ეს იყო გუშინ. რა სწრაფად გარბის დრო!

დაბს, ახლა თქვენი, 75 წლის იუბილარი, გადაპყურებო საჯეთარ გზას, რომლიც არ ყუფოდა ილი, მარამ არსაცხე იყო ულადი შემოქმედებითი გამარჯვებებით.

ყველა განსაუთრებელი ყურადღების ცენტრში ხართ. ტეოლევიზია, რადიო, პრესა მოგვადგენს თქვენს შესანიშნავ პიუენსა და სცენარებს, რომელთა საფუძველზე მრავალი ამბულავებული საქმეცალა და ფილიბა შექმნილი. მოსიყვარე ერთად ისევე გულთადად ვილოცავ თქვენი ქუთისა და თბილისი, ისევე უსაზღვრო სიყვარულითა და პატივისცემით წარმოთქვამენ თქვენს სადღეგვრლოს საქართველოს ყველა კუთხეში. ისევე ერთბინად გისურვებენ დიდი ხნის სიცოცხლედ და ახალ შემოქმედებით გამარჯვებებს.

რამდენიმე ათწლი წელია ცხოვრობთ და მოღვაწეობთ საბჭოეთის დედაქალაქში. დიდ დროსა და უნერეთის ამბართ საზოგადოებრივ მუშაობას საბჭოთა კავშირის, რუსეთისა და მოსკოვის შწერალთა კავშირებში, შვიციობის დაცვის საბჭოთა კომიტეტში. ამევე დროს თქვენ ყოველდღიურად დაკავშირებულ ხართ მშობილ ხალხთან, ქართულ ლიტერატურასთან, რესპუბლიკასთან, რომლის ბოლო წლების გამარჯვებინი მრავალხის აღწერით ცენტრალური პრესის ფურცლებზე. თქვენც, ისევე როგორც მსოფლიური მწერლობის ყველა დირსებული წარმომადგენელი, მტკიცედ ამოუღებოთ მხარში საქართველოს კომპარტიის ხნის ახალ ხელმძღვანელობას სიყვითისათვის არჩეული დიდ რსუქობაში.

ვინ არ უწყის, რომ ნამდვილი პატრიოტი და მამულოშვილი უმეშარბო ინტერსალონისტიც არის. თქვენე ერთი იმბავებო ბრძანებითი, ენეს სულ იმას ცდილობს, შეიხეულ ხალხს მოეყუე და მოეყარე უმრავლოს. რალა შრომს უწავილეთ ენებო ინტერსალონისტიკის დასამტკიცებლად: ქართველი ხალხის სახელოვან შვილს აზრბრბაჯისის რეალმშეფიო პრემიის ლაურეატის საპატიო წირებდა მოგვიწიებო.

ვინ არ უწყის თქვენი და იტალიელ კინოხელოვანთა შემოქმედებითი მეგობრობის ამბავი. თქვენს საესტეტილ სამართლიანად გიწოდებენ ესპანელ პატრიოტთა მძანდნავსა და თავისუფლების სუბნული რევიოლუციონერთა გებრბობის მეხოტბეს.

ყოველგე ამასთან ერთად თქვენი უროცხევი ადამიანის გავირების ტაკეცხეც ხართ, სიყვარული და მეგობრობაში შეუცვლელი კაცი, გულყვითლობისა და გულწრფელობის უუნესხეი ნიჟით დარლოდებულე.

საყვარელო მწერალი და მამულოშვილი! მრავალამიერე სიცოცხლეს გისურვებო და ნათელდღობას გილოცავთ მუღამ თქვენი პატივისმცემელი ყურნალ „დროის“ კოლექტივი.

სამხატვრო ფონდთან არსებული ფერადი მინის საამქროს უფროსი თ. კიტოვანი (მარჯვნივ) და მბერავი ვ. გალინი.

თარსან არწვადის ფოტო

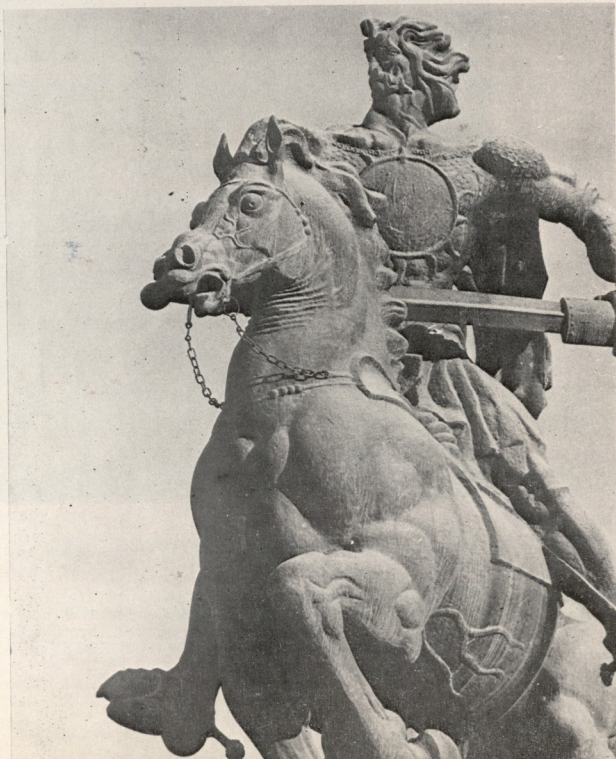
საქართველოს სახალხო მხატვარი

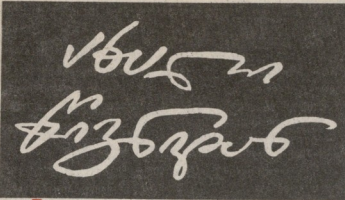
მერაბ ბერძენიშვილი

კიდევაც დაიზრდებიან

მუზა

გიორგი სააკაძის ძეგლი კასპში

...ლონდონში მისინე,
 მისინე, ღმერთო! —
 სხვა შენაქვალას
 შენგან არ ვითხვებ, —
 მე ამ გოგონას
 შავ თვალებს,
 ვერ ვთვობ,
 მთების სიმღერას
 ვერ ვთვობ ამიტომ!

იგი სიმღერის
 ჩანა-ჩაგრება,
 ამ ხმებმა ძილშიც
 არ მომსახერხონ...
 ვგებ სიმღერად
 კიდევ დაგარდნი?
 ჩემი სიმღერით,
 დიდო ჯვარუნოს!

მე, ნავალ,
 ბილკას დავევები მთა-მთა, —
 ბარს მთათა ფიქრი
 უნდა ნაველო...
 რა ვუყო თუმი
 გოგონას თვალთა,
 იმ გულისმომკველ
 პანტებს რა ვუყო?!

ვდავარ ჯვარუნთან...
 ფიქრი დამძიმდა
 სულ ახლოს
 პორტის ნაირებია...
 მე, ბაღლობა კი
 გარბის ჯვარძირთან,
 იმ გემს ნვალ-ჭალას
 გასტირებია!

იოსებ ნონეშვილი

მეი მავიდა, ნინეზები, სკამი
 და ირველო, ირველო სიჩუმე მარტო...
 ჯდარ ილვია ღუმულის ნამი,
 თავად ღუმულოც გელის და განტრობს...

თბილისის ქუჩებს ისე შევნიღო,
 ვით გარეკახეთს დოლა გარეკახეთს...
 „რადღაცა ვიჭირო, მოდიო, შემოდიო!“ —
 გამოვძახებდი ღია კარებში...

...ჩემი იოსებ, სიტყვის თქმა მიჭირს, —
 დარდი მანებდა გულზე მომდები...
 ბიჭები ისევ დავდებებო მჯერითი,
 მენს დამახებას დაველოდებო...

ჰერძირი-ჰერჯანი

ჩემი ჯვარძირი,
 ჩემი ჯვარძაგი
 (მიკვირს, უმათოდ
 დღემდის ვით გაქეღ?!),
 ახლა უჩემოდ
 დოლს რომ მართავენ
 ჩემი ბაღობის
 ნაბოლიკარზე!

აქ გამახებდა
 ახლა ჯვარუნთან
 (ჯვარუნნი ჯვარძირს
 მომგავს რაღაცით!),
 აქ, ამ სოფელთან,
 თითქოს აღზედა
 კოლხი ნინაპრის
 ნაშრომ-ნაღვანი...

„მინას დაკვდა,
 მინას უღლიდა,
 მინას მიზარდა
 მკერდდანასერო!“ —
 ეს ხმები ესმის
 მინის გულიდან,
 მიაკურადებს
 რცა ჯვარუნნი.

მიაკურადებს
 და აკვირდება
 დაკოორდელ ხელებს
 მთიბელ-მომხენელის,
 სად აურაცხელ
 მტერთა კირთებს
 უმკლავებოდა
 ძველი კოლხელი...

პახუხს აძლევდა
 ყველა მოსისხარს
 კაცი ბრძენი და
 მართლაც მოძღვარი,
 რომ არ რქმეოდა
 მინას კოლხისას
 არც ნოზორე და
 არც ნაკოლხარი...

მოვედ ჯვარუნთან,
 რომ საკუთარი
 ფიქრით განჭვრიტო
 მისი სამზური
 და როგორც ადრე
 ჩემი გუდანი,
 ახლა აქ ისე
 მლოცავს ჯვარუნნი.

ღამე მონთიოსთა

თავზე თუშეთის
 ღამე დამხურა,
 შორით მეძახის:
 ჩემთან მოდიო! —
 შენი დიფი და
 შენი სამყურა,
 მითებზე გაკრული
 შენი ქონიო...

და ჩვენ ბილიკებს
 მივყვებით მთა-მთა,
 მარტო საჯიხებს,
 მარტო საირმებს...
 ცეცხლ შნავს
 თუმი გოგონას თვალთა
 და სიმღერები — ჯადოსნაირი!

ხმა იგი თითქოს
 მოურტყმის ქამრად
 და აიტაცებს
 ღრუბლებში ვლოს,
 სხვა რომ არ იყოს,
 ეს პანგიც კმარა,
 მე რომ სიციოცხლის
 ნეტკარად მეყოს...

სხვა რომ არ იყოს,
 სმლით დაკანრულინი
 შეგაერთოლებენ
 კოშკნი თუშეთის
 და გნამს,
 მართლა გნამს
 სიტყვა კაცური,
 მთების სიციოცხლის
 ძალა უმრეტი.

სანამ ცოცხალ ვარო

„სანამ ცოცხალ ვარო
 და სინდისის ქული გვახურავს,
 მშობელ მინამი
 ჩვენ ფსევები ამაყად გვიდას;
 მზად ვართ ყოველთვის
 სიმართლის და ხალხის მსახურად“, —
 ფიცის სიტყვები
 დღესაც ისმის,
 ბრძოლად რომ გვიოქვამს.

სინდის-ნამუსი
 ჩაუტრობელ ღამზად მოგედევებს,
 გაუღმი გინთებდეს
 სიყვარულს ცეცხლს და ნაღვერდალს...
 იციან მტრებმა,
 მით უმეტეს,
 იცის მოკეთიმ,
 მტერ-მოყვარესთან
 ჩვენ როგორი ვიციო დახვედრა...

განგებაც მოვა,
 უმძიმესი ყოველთა ჭირთა,
 ყველას მითიოდის,
 რაიც ზიდე,
 რასაც ვეიდე, —
 დიდი რამ არის,
 ისე იდევ საფლავის პირთან,
 ვალმუხუბელის
 სინდისი რომ არა გქნენდები!

გ ა მ თ ხ თ ვ ე ბ ა

11 ოქტომბერს რესპუბლიკის მშრომლები, საზოგადოებრიობის წარმომადგენლები ღრმა მწუხარებით ეთხოვებოდნენ გამოჩენილ ქართველ პოეტსა და საზოგადო მოღვაწეს იოსებ ნონეაშვილს.

თბილისის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო თეატრში, სადაც დადგმული იყო განსვენებულის კუბო, უწყვეტ ნაკადად მოდიოდა ხალხი, რათა უკანასკნელად ეცათ პატივი ადამიანისათვის, რომელმაც თავისი ცხოვრება და შემოქმედება უძღვნა საყვარელ სამშოლოს. მადლიერი ქართველი ხალხი უკანასკნელად მიაგებდა პატივს პოეტ-მოქალაქეს, კეთილ და გულისხმიერ ადამიანს, რომელმაც ბევრი გააკეთა მშობლიური ლიტერატურის განვითარებისათვის.

მათი არის მოსილი თეატრის ფოე, ფერის სამგლოვიარო მელიოდა. ყვავილებში ჩადულ კვარცხლბეკზე ი. ნონეაშვილის ნუსტი ასვენია. აქვე აწვია გვირგვინები ორგანიზაციებისა და შემოქმედებითი კავშირისაგან. დადგა გამოთხოვების უკანასკნელი წუთები. საპატიო ყვარულში დიანან ქართული კულტურის და მეცნიერების მოღვაწე, განსვენებულის მეგობრები და მონაფეხი.

თვალსაჩინო პოეტ-კომუნისტთან გამოსახოვებლად მივიდნენ ახანაგები ვ. შუვარდნაძე, პ. გილაშვილი, გ. ენუქიძე, თ. მენაშენაშვილი, ზ. პატარიძე, ჯ. პატიაშვილი, ი. ჩერქეზია, ზ. ჩიქიძე, ს. საბეიშვილი, თ. მისაშვილი, ვ. პახუნიაძე ფ. სანაკოვი, ფ. შარტავა.

სამგლოვიარო მიტინგი გახსნა ი. ნონეაშვილის დამკრძალავი მთავრობის კომისიის თავმჯდომარემ, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილემ ი. ჩერქეზიამ.

გამოთხოვების სიტყვებს წარმოთქვამენ საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგებობის თავმჯდომარე, სოციალისტური შრომის გმირი გ. აბაშიძე, პოეტი ე. ეტუბერგო, თბილისის დიმიტროვის სახელობის საავიაციო ქარხნის ხარატი ტ. რისტიაშვილი, პოეტი ს. კაპუტკიანი, კომკავშირის გურბაძის რაიკომის მდივანი მ. დოღვაშვილი.

სამგლოვიარო პროცესია ქართველ მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონისაკენ მიემართება. აქ გრელდება სამგლოვიარო მიტინგი. გამოთხოვების სიტყვებს წარმოთქვამენ მწერალი — გ. ციციშვილი, პოეტი ი. ნოვიციკი, პოეტი ზ. ბერულავა, კომპოზიტორი შ. მილორავა, ახალგაზრდა მწერლები — ა. კალაძე და თ. ჩაღალაშვილი.

მიტინგი დამთავრდა. კუბო ნელა ეშვება საფლავში. იგი შემოდგომის ყვავილებით იფარება. (საქინფორმი).

უფთო იყო შენი სიკვდილი

იგი ხაღს უფარდა, მას ხაღსი უფარდა, მის ეხანინ ბუნდრი პოეტს, იგი რუსთველზე ღმობით მიდის, ნაწინს თუ უწინს დაანწინებს საღამს, ნაწინს ქართველი, ამ მიწის მკვიდრი, საკუთარ და-მამედ ველუღის მარად, გინახავთ მწერალთა კავშირში, მის სამუშაო ოთახთან ვარი გაჭირვებულთა? — ყველასათვის დახმარება სურდა, ყველასათვის უწილად ექიამოწმებინა, ყველას ზიდა იყო, სიკეთეს უფად გასცემდა, თუ უფად რამდენი ხანია გრწმუნებდა იოსებ ნინეშვილი — პოეტი და მოქალაქე, იოსებ ნინეშვილი თავისი გიჟის პირში გახალდა, ავი წრის კიდევ ერთ-ერთი ლექსში: მე შენს მზარდახარ გუბსურ დუშმანი, ვტბუ ვამირი... ვაღვას ვაჯობ... დღეს შენთან ერთად, როგორც გუშაგი, ვდევარა მშვიდობის სადარაჯოზე, მუდამ გვანდო მუდამ მშრომელ ვაქვს, მის ქორსა და ღწინს იზარებდა; ხაღსიხანს იღვდა სიბრძნეს და ისევ ხაღს უზრუნვდა ღამას ლექსებად, ღამას სიბუნებრება, თაბათა აღსაზრდელად.

იოსებ ნინეშვილი რადიოთი, იოსებ ნინეშვილი ტელევიზიით, იოსებ ნინეშვილი შეხვედრებზე, იოსებ ნინეშვილი საკრებულებებზე, იოსებ ნინეშვილი საზღადაგრო... სულ მუდამ მო-

რავი, მშობლივარე, მოუსვენარი, მარტოხელე და უღალაფე, ობობისტი. იგი ძალზე პოპულარული გახალდა. მოგონებლად ვერჩება: 1962 წელი იყო... შეხვედრა მიხილ მრეწლოშვილთან ერთად, შემდეგ სახალხო უწინაგონებელ პირებს ნაწუბები და ისინი მარტოხელე კეთილთვის ჩვენი საფარული და საბარბო გვიმარი ჩიქო მარი კი არა, მანამდე... — ანუ უფრო უღალაფე სტუმრებთან ერთად, მომდომარი, გულგამული, ხელგამული — „გალომირი, გავხვეთი, თქვენი იოსებ ნინეშვილი“. სისხლმარღვებთან, სულგან, გულიდან ნანოსული მისი გამორჩეული ხმა: იყოლო... იყოლო... იყოლო... ემბაზი რუსთველის სიბრძნის, აქ მარადისობა ბრინდრობის, აქ ვაბუე შოთას ხმა ისმის, ახლა შედხილი ისმის სხვა, დღეს სხვა იყოლოთი ვხარობთ... არ ჩაქრა ღამმარი სიბრძნისა, არ დაზრა ოცნების წყარო... ნაგებებებებარ მის მიერ გამოგზავნილ უკანსკელ ნიღს; ვდახ წარწერა: ეცადენ და ვერ გამოხადეს ბოროტი, ეცადენ და ვერ გამოხადეს ბოროტი, წუთისოფელს კაცად შერჩე დღილიმედ, თურმე ესეც გამიზიდა დიდი, და ვერ წარმოგვედგინა, რომ იგი ჩვენ შორის აღარაა, დღეს, ვაზის ზეამზე... დარჩა კიდევ ერთი ცარიული აფვილი! მარტოდა; უღათო იყო მისი სიკვდილი! „თურმე ღმბრებზეც სცდებთან ძლიერ...“

ვიორი შთიორივილი,

იყოლოთი შოთა რუსთველის სახელობის სახალხო უნივერსიტეტის რექტორი.

გვრონი და გაგულოვილი

ქვირდასი მძაო იოსებ! თოთხმეტი დღე უხმოდ, უსიტყვოდ, რანდულად ევაქერებოდი მოლოდინელ და უღობილ ვადაშოთახთან, თავზე შეხვიით რომ დაატყდა ყველა შენთან, შეგასთან, თავისთან(კერძო). თოთხმეტი დღე შენს თავსატყუარას არ მოზრებინა თბილისელი და მოსკოველი პროფესორები, რომლებიც თავიანთის ირმად ცრემლებს იწმენდენ, მაგარა განხარობდნენ თავგანწირობის ბრბოლას შენი სიციოხლის ვადასარჩევად. სრულიად საქართველო შენთან იყო ამ დღებში და ახლაც, გამოთხოვების ამ უშწარეს წუთებშიც, თავს ვადას, როგორც შეიკვებ მგლოვიაერ დედა. შენ იყავი ჭეშმარიტად სახალხო მგოსანი საქართველოსი, მშობლიური მწერლობის სიაბავე და მწვენიება, მწვიდობისათვის მგზნებელი მებრბოლი და ნამდვილი ერისკაცი! ვანატყურად გეგარდა ქართული ლექსი, მთლიანდ მას შეწირი შენი სიციოხლ. შენ ჩვენი კიდევ დაამტკიცა, თუ რაირა ხაღსი ტვირთი მგოსნისა და მამულშვილისა. მამის ნათქვამი: ვისაც დიდი ტვირთი არ ვანუცედა, იგი დიდ სიხარულსაც ვერ შეიგობინს. ვინც სხვათა ჭირვარას არ განიზარებს, ვერც საკუთარ ბედნიერებას ვაივებს მთელი ძალით. შენ ტვირთიც ვანუცედა და ბედნიერობაც. ამიტომ იყავ ასე გულისხმიანი, გულყვითილი, გულგაბლილი... ვინ უწყის, რამდენხელს შეტრებდა სიზოვარობება შენს პატრისკედას, ქართველი ხაღსის უსყვეარული პოეტის პატივსაცემად, რათა მოესმინა შენი იმთხანის ხმა და შეძახოს! ვინ უწყის, რამდენხელს აუწინა და აუგობიერება ხაღსის გული შენს ჭაღისნურ სტიქიებზე, რომელთაც ასევე ჭაღისნურ კითხულობენ ხაღსის წინაშე. ვინმე, არცა ყოფილა საქართველოში ზეიმი, დიდი თუ მცირე, რომლის გვერდებშიც შენი გამოსვლა არ ყოფილაყო. ყველა ჩვენგანი ისე ვივჩვიდა ყოველ ზეიმზე შენს გამოჩენას, შენი ბრწყინვალე ლექსების წაითხვისას ატვიხილ ტანის გრივას, რომ სხვანაირად ვერც წარმოგვედგინა. ასე შენობდა, ასე ბუნებრივად და ღამაზად, ქართველი ვაქის სული შენი ხმაყა და პოეზია. მომავალში უფრო მწაუად ვიგარინობთ უშენობას, რადგანაც

პოეზიაში შემცველი არ არსებობს, რადგანაც ვერც ერთი ღირსეული და ჭეშმარიტი შემოქმედი მეორეს ვერ შეეცდოს, როგორც ვისი კაბადონზე ერთი გარსკვლავი მეორეს ვერ შეეცილება. შენ დიდი და გასასტუმრობელი ადვილი ვერ შეეცილებ ქართულ პოეზიაში, ამიტომაც ვიცილებინ და ვაგუშავებ დიდ სამბო კავშირში, ამიტომაც ვაგუშავ შენი ბობოქარი პოეტური ხმა უცნოეთშიც, სადა ურცხვო მეგობარი და დამბნული გაცივს. თმის წინა წლებში მწვენიერი ოლიკით მოხიზნილი კეთილშეიქსოვლი საზოგადოება, დიდი სამამული ომის წლებში და მის შემდეგ შექმნილ ბრწყინვალე პატრიოტული ნაწარმოებში, რითაც მხარის ამოუღებე ქართული პოეზიის მდგრადობებს. რუსთველის ახალი აღმავლობის პერიოდში კვლავ პირველთაგანი მთელს მსაშობლოს ამბოლებდა და ხაღს უსასოვრე ისეთი ლექსები, რომლებიც მუდამ დარჩინდა ჩვენი გმობის დღეების პოეტურ მატინებში. ამიტომაც დაიმსახურე გულითადი მადლობა. როცა დაბადების 60 წელი გეგმურსვალდა, სრულიად საქართველომ ყველა მოამტე ხალხთან ერთად ზეიმი აღინშინა შენი სახელოვანი თეილი. ეს თეილი ქართული პოეზიის უმწვენიერეს დღესასწაულად იქცა. ბედნიერი იყავი ამ დიდი დასაყვებით, დიდი უსრულიდობით, დიდი პატრისკეცივით. ვერ, რა ცოტა დრო ვავიდა ამ დღიდან, როცა რუსთველის თეატრის სცენაზე მდგარი, ყვავილიანი ჩაფილული და ახალგაზრდალულად სახეგამბუნებელი, ჩვეული მგზნებარებით ესაუბრებოდი საზოგადოებას, გულწრფელ მადლობას უხვიდნი ხალხსა და სამშობლოს. უკანასკნელი გამოდგა შენთვის წლებადილი ორავლი, ძვირდასო მეგობარო! უკანასკნელად, მეუღლისა და შვილის თანსლენებით, მწვერ მწვენიერ კახეთს და მის წინათსოვალს — კარდენახს, ეს ხმა სიბედობა, რომეცადა სიმწირე გამოჩინებოდი ობოლ ბიჭს გზა დაივლიდა ქართული პოეზიის მწვერულებებისკენ. ამ სტუმრებთან იქნებ მშობლიურმა სოფელმა, როგორც დღეს გულმა, იგრძინო მთალოგბული საშობობება და ამიტომაც სულ დიანადედა ვაგაშლა მკურთ მასხარებულ შვილს. ძვირდასო მძაო! კურთხეული იყოს სახელი შენი, კურთხეული იყოს უყვადებებში გადისული შენი უკანასკნელი გზა.

სუბა გერეპავა

ნათელა ონავილი

ამ ადგილს მოსაბრუნო შეჭვა, ახე მოდის ოდითგან თუ ვინმეს შემთხვევით გამოირჩა სტუმრის სადღეგრძელო, ამ ადგილიდან უფრო უკან გაბრუნდება, მაშლიანად დაილოცება და მერე ვალმოხდილი გაუყვება თავის სავალს.

მოსავალტბეული ზვეული გზა შემოდდა ლენინგორში.

მზაგნეში ჩაფლადან ნითელ-სახურავიანი თეთრი სახლები. ახალ შენობებს შიის ფერდობიდან გადმოსცქერის სახსხლე ქსნის ერისხავებისა. ქსანს კი, ქსანს ქვიან რიფზე ლადად გაუმოლია მლავები, შრაგვლეებს ბოძიქარ ტალღებს, თითქმის მთების იფუშალი გულსთქმა ჩაიქიქოს ბარში. მოდის და ტყვილად მოიმღერის ფრთიან სინდერას, ეს მეგობრობის სიმღერაა, ამ დაბეღალი ცხოვრების ბაღად რომ ქვეღალი

ლენინგორის მეგობრობის დასას ეხანასა, ამ ულადასეს კუთხეში ძირითადად ოთხი ეროვნების ხალხი ცხოვრობს: ოსები, ქართველები, რუსები და სომხები. ლაპარაკობენ სხვადასხვა ენაზე, ცხოვრებით კი — ერთი მიზნით ცხოვრობენ: დაიცვან, დაამყენონ, ახალი სინათლით შეამკონ ამ დაღლიცილი მიწის შეურცხველი სახელი.

ქართული ყველაძე კარგად იცის, იმანად კი, ვისაც რუსული სკოლა აქვს დაშორებული. იცის, აფასებს და უფროსილდება ამ უძველეს და უშემწიერეს ენას. ის კი არაა, ზოგს ქართულადაც ეძღესება. ლილი ბეღთავა ისია, რუსულად სკოლა დაამთავრა, მაგრამ ლექსებს ქართულად წერს.

ლექსმა გამახსენია: 1962 წელს აქ გაიჩრეი ლეონიძე ყოფილა სტუმრად. იცის ფშაბების ტრადიციული ქსნის სეპის მწვერთხივად მიობიხა ხელდა და ექსპროტება მიუწერია ხელში მოხერხოლ ქადალხეზე:

„მაგრამ, ანუ დროს, მე შევამჩნიე და საავალიბობის ეს ერთი ცეანი, რომ ქართულ სიტყვას ჯერ არ უქია ჩვენი ღამაზი მდინარე ქსანი“.

ეს სინაერთი აღუბილად საყვედურო თისიანად თუ მიიღო ლენინგორის გაზოთის — „ლენინგორის რედაქტორის მოავტოლო“, ახალგაზრდა პოეტმა მანანა ჩიტოქიძემ აქ იქნებ ქსნის მწუფთავრე ტალღებმა ააბარეს საფლასოდ მისი სული, ამიტომაც არაერთი ღირსეული საიდგომელი უფსარ პოეტმა: „დღემდე უშეძებლ“ მდინარეს: „ქსანი დასხვებულ მოხვერეითი თეთრ ლოდებს ლოკას

და კავასიონს წრუანტელად მისყვება ლილ, გზაა, — მთებს შუა გაკიდულად ვეება თოკი, ზედ რომ ჰკიდებენ შეადლისს ხეები ჩრდილვს“.

აქაურები ღიფი საქმეებით ამტკიცებენ მშობას, მეგობრობასა და ეროვნულებს. ამის ნათელსაყოფად თბილისის № 2 სამკურნალო ფაბრიკის ლენინგორის სამაქროს კონსტრუქციის მაგალითი კარა. ეს სამაქრო ათი წელია არსებობს. ამ ხნის მანძილზე მან ღირსეულად დაიმსახურა კარგი ავტორიტეტი და მონინავის საპატიო სახელი, რაც, უპირველეს ყოვლისა, მეგობრობის ძალად შეაძლებინა.

თავდაპირველად მველ, მოუნყობელ შენობაში მხოლოდ სამოცამდე მეურავი მუშაობდა. სამი წელია, სამაქრო ახალ, ფართო, ნათელ შენობაში გადავიდა. ახლა ის 250-მდე მუშას აერთიანებს, ძირითადად ქალებს და ათამდე მამაკაცს.

მწყობრად, თანაბრად მუშაობენ მანქანები, საკურავს ჩაქოკიტებზე თავდახრული ქალები. იყვრება ქალის, მამაკაცისა და ბავშვის ტრიკოტაჟის ორმოცდახუთი დასახელების ტანსაცმელი, რომელიც გამოქრული მოდის თბილისიდან და მზა პრადექციად უპრუნდება დედაქალაქს. ქალური სინაზისა და გულმოდგინების ნიშანი აზის ლენინგორელთა ნახელები. არც ერთი წერი, არც ერთი რეკლამაჟია, — ასეთია ამ კონსტრუქციის დევიზი, ამიტომაც სამაქროს ხშირად ამშვენებს სოციალისტურ შეჯიბრებაში ლენინგორელების გარდამაველი დროსა.

ღირსეულად ამისგანმან ერთმანეთს სხვადასხვა ეროვნების ადამიანებ, მეყრი და მჭიდროა მათი ურთიერთობა, გზად და მიადე მეგობრობა აქვთ გადებული. ცხოვრების საგზადა სხვადასული აურჩევიათ, დაყენებიათ „მეტი“ და „შენი“, ასოხილ მხოლოდ „მეწი“, „ვევლასი“.

სამაქროს დირექცია ზრუნავს თითოეულის ბედზე. მონინავებს უშაღებს სასწავლებლებს შესახველად ღიმბიტებს აძლევს. ასეთი საზავრთი ბევრმა ახალგაზრდად შეიღო რესპუბლიკის უმაღლესი სასწავლებლების კარი. აი, ზოგიერთი მათგანი მველა ყოფილა მომავალი ექიმია და დარწმუნებულად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები არიან; ნანა დურგლიშვილი სა-

კავშირო კომკავშირულ სკოლაში სწავლობს, ბელა სტეფანოვა, ჯულუბა ფირვევა და დარჯან გაბიგვა ცინცალის სახელმწიფო მედაცოეურ ინსტიტუტში ეუფლებიან მასწავლებლის საპატიო პრიუსიას. გაავლეს სტუდენტობის მზიანი წლები და ისინი კვლფიფიერ სპეციალისტებად დაუბრუნდებიან თავიანი შრომის, რომ დღეადგებული შრომით გადამხადონ მშობლიური ხალხის ზრუნვა და ამაგი. მათ რწმენითა და იმედიტ შეუძურებს სამაქრო, როგორც თავისი თბილი ბუდიდან აფრენილ პირტებს. ეს ბუდი კი მართლაც თბილია. ამ სიბოის ღრმა ინტერნაციონალური სულსკვეობა აძლევს ვალია ბიგანოვა ოსიქელმა იანს. იქ, თავის მშენებელი ქალაქში გაიწიო მწვერთხივად ჩასული ონი ქაქუეო გორგითი ბიგანოვი და სიცვარების გასას გამოვკა ლენინგორამდე. აქ შექმნა ტკბილი ოჯახი, ყოლა სამი შვილი. დედაც და შვილებიც გამართულად ღაბა-

რაკობენ რუსულად, ოსურად და ქართულად ვალია კონტრალორად მუშაობს სამაქროში. მისი ვანაწულ თვალს წერი არ გამოვკარება. ვიხიბ, — სამაქროში ვისთან უფრო მეგობრობ-მეძეო. ერთხანს დაგვიტრდა, მერე წმუფილი დამიბოთა და ქართული აქენტიტ მიიხრია:

— რა ვიცი, აქ ძალიან კარგი კოლექტივია. ყველა მეგობრად. ჩემიანად მიამჩნია. ძალიან მიტერს რომელებს დასახელება.

სამაქროს პარტული კომიტეტის მდვიანი შრომად გიგანტაშვილი 1943 წლიდან კომუნისტური პარტის რიგებშია. 1947 წელს სტალინი ვიდა ახალციხის რაიონიდან — სოფულ უფდარ, აქ შექმნა ოჯახი და კარგახანს მუშაობდა დაწყებითი კლასების მანაწავლებლად. სამაქროს დაბატების დღიდან კი იქ დაწყო მუშაობა და, როგორც მანაწავლებლის პერიოდში, აქაც უწვევდა ისახლა თოკი, ბევრჯერ დაიმსახურა ჯილდო და მადლობა. მინი-

ნავე მუშა უკვე მეორედ აირჩის საპარტიო პარკობად.

სწორედ მას ვიხივებ მონინავეთა დასახლებდა. — თითქმის ყველა მონინავეთა, — მითხრა ღიმილით და მზერა მოხალისეობით, მერე თავადი მოხალისეობით რამდენიმე დასახლებადზე მიმოიხილა, — აი, თუნდაც ესენი.

თითქმის ყველა ღვინდგროვლია. იმის წყლისა, აქ მუშაობს. საშუალო სკოლის დამატებითობაზედ მოვიდა დასამუშავო, გათხოვდა. მაგრამ საშუალო სკოლა 1960-იანებში გრემას ყველაფერთან 160-165 პირადი კონტინიტი ასრულებს. მონინავე კომკავშირული საზოგადოებრივ საქმიანობაში აქტიურობდნენ მონინაველებს. იგი სახალხო კონტროლის ჯგუფის წევრია.

წინა ამიერკავშირულ სკოლა 1978 წელს დამატარდა და მას შემდეგ აქ მუშაობს ისიც აქ კულტურის მონინავე წევრია. დავახან გიგინას თანდავდა. იგი კომუნისტური პარტიის წევრისაა კანდიდატად მიიღეს. გვეგვის 150 პირადი კონტინიტი შესრულებდა — აი, მისი შრომითი მაჩვენებელი.

ამავე სულსიყვითელი მუშაობს მისი სახლი უახლესი მეგობარი: დიდი ბინათოვა, მზის ქართული და თინა გვინდგროვლი. ისინიც ყველაფერთან 150 პირადი კონტინიტი ასრულებდნენ გვეგვის.

დარჯენ ახალური მიიღეს ჩამოვიდა დაბაში. სკოლა ღვინდგროვლი დამატარდა. მიხეილ წყლისა აქ მუშაობს და შრომითი მაჩვენებელი გვეგვის 130 პირადი კონტინტი ჩამოსახლებულია. მისი მეგობრები სხვადასხვა ერეკლეებისა არიან: მზის კორიკევა ისია, ნანდო ქაშაშვილი — ქართული, ნუნო როსტომიანი — სომეხი, სწორედ ეს ინტერნაციონალიზმის გრძნობა ამაყებს თითოეულ მაგონს, რადგან ერთი ახლო მონანი: საპროტო მინის სასახური, ქართული ზევის ტრეფიკო, ჩვენი რესპუბლიკის სახლების ამაყლება და ფართო სამარეზე ატანა.

ახსნ ცხოვრობენ, მეგობრობენ, შრომობენ აქ კულტურის წევრები. მერე მიიღეს დიდი, ქვემოთსი სიყვარული და ზოგნიც იხივდებიან, ქვინან თბილ და ტკბილ თავ-

ხებს, მაგრამ მათ გულში მყარად არის ამოტვირთული ერთი უცვლელი და დღურეული კანონი: რაც უნდა მოახდინო, არ მიატოვებო მშობლიური სამართი.

გულახვევ გამოვივიარ ამ საამქროვან. რაიმის სახალხო კონტროლის თავმჯდომარე ენაშაული მარტვილი კიდევ ერთი დატვირთულობისავე მიმიძღვნა. ვიდრე იქამდე მივიდოდნენ, ირრად სიტყვა იმ ახალგაზრდებზე მინდა ვთხრობო.

ენაშაული კარგახანს მუშაობდა რაიმის კომკავშირის კომიტეტის პირველ მდივანად. თავმჯდომარე, გულახვევად, ენაშაულიმა, პეტროსიანმა და შრომისმოყვარე ქაბუკა უნდა მოიხვედნენ ახალგაზრდობის სიყვარული. ეს თვისები ახალ დასახლებულად მოვიდა ქაბუკის. იგი ერთგულად დგას რაიმის ცხოვრების საფარველზე და თავდადებით იბრძვის მისი სულიერი ავტორიტეტისათვის. ახლა უნდა რეაბილიტაციის სახლიდან მივიყვანო და რადიკალიზაციის სევერანავე სიამაყე უკრთის თავადში.

აქ, ამ სახლში, შვიდი ერეკლეების ოთხმეცამდე ბავშვი მოიყვარება: ქართველი, ოსი, რუსი, სომეხი, აზერბაიჯანელი, უკრაინელი, გერმანელი. ეს ბედის უნაყარ ვერაულებლად მოუვიდათ აქ ისინი. უმრავლესობა იბოლია, ზოგს ავადმყოფი მშობლები ჰყავს, ზოგს დანერგული ოჯახი აქვს, ზოგი ძველად გახსნარდა. ჩივიდნენ, ჩივიდნენ, ხანაზე, ხანაზე, ზრუნვა და აღუარს სიყვარულად ითხოვდნენ. ძველი სახლი სულაღიერ სამართი შესადგენე გზად იყო დასავრული ერეკლეთა დაბნობა, მაგრამ ეს ფრიალ საბავთი და საინტერესო არის. რაიმის ხელმძღვანელობა, სკოლის დირექტორი და პედაგოგიური კოლექტივი ზრუნავს, რომ არც ერთმა არ იგრძნოს იბოლია, მარტრობა და ტკივილი. ეს არის ქვემოთსი დიდი ოჯახი, სახაც ენაშაული, მეგობრობა, ერთგულება და გაბანა ბავშვობის. ამ ოჯახის ყველაზე უფროსი წევრები ექვსი წლისა არიან, უფროსები აქ საშუალო სკოლის ამოაგრებენ. აღმზრდელი და მასწავლებლები დედასაყოფ

დახურვებზედ ითხოვდნენ, პატარებს უამბობდნენ ზღაბებს, მინარეებს მზრუნველად უსწორებდნენ ხაბანს, იბარებდნენ მათ სკოლასა თუ სისარულს, მთელი შემსახლებლობით ცდილობდნენ, რომ ყველა ბავშვი კარ ადამიანად, ღირსეულად მოქალაქედ გაიზარდოს.

მონინაველთა უმრავლესობა რვა კლასს ამოაგრებენ, შემდეგ რომელიმე პროფტექნიკურ სასწავლებელში ეფუძნება პროფესიას და ასე იწყებს პრაქტიკას, ღირსეულ ცხოვრებას ესავე ნიჭი და სურვილი აღმოაჩნდება, საშუალო სკოლაში განაგრძობს სწავლას, შემდეგ უმრავლესობა მთელი ცხოვრების მანძილზე დიდს დროებით მიჰყვებათ აღმზრდელ-მასწავლებელთა სიყვარული.

აი, თუნდაც ერთი მაგალითი: გენკა ვასილიყვა ახლანამ დაბრუნდა ნითელი სამქვის რიგებიდან და ვიდრე თავის საქმეს მოევაგებდა, ჯერ ეს სახლი მოინახულა, მასწავლებლებს სახალხო ვალდებულების ღირსეულად მიხედა უნდა.

ეზონი ლალაფ ვიციკივან ბავშვები, თამაშობენ, მეცდილობენ, ჩიროკედლობენ, ზრუნაქმობენ. წლებს მანძილზე ერთად ცხოვრებას საივრად დაუახლოვანა ისინი. ამ სახლში სითბოს, სიკეთისა და სიყვარულის მარგას აგრევიდნენ, რომ ეს განძი შემდეგ უნდაც გასცენ.

გვიანამ წლები, თაობები ცვლიან თაობებს. აღმზრდელ-მასწავლებლები ტკიუნდნენ იხივარული ავიღებენ მათსავე ცხოვრების დიდ გზაზე და რჩება გულში ცარიელი ადგილი, რომელსაც აღზრდილთა ხელახალი ხილვა ავსებს ბედნიერებით.

ისინი იქ მოვიან, უსათუოდ მოვიან, ზოგი — ხანდახან, ზოგი მამუდამო.

აქ გაიზარდნენ ეთერი და მერი ჩერტკიები. მერი ფოლოლოვა, ეთერმა იქ სამედიცინო ინსტიტუტი დამატარდა და ახლა ამავე საბავშვო სახლში მუშაობს ექიმად. ღრმად შეუნახავს ეთერს აქ მიღებული სიბოლი, იცის, რას ნიშნავს იბოლი ბავშვისათვის ნრფელი აღერსი, ამიტომ მტკაღდ ედება

ყოველ მათამას. ის იქ არავინ მისი ქმარიც აქ მუშაობს შრომის მასწავლებლად. მისი ხელმძღვანელობით ბავშვები მის ფსიქიკურ და უსწარმო ტრენინგებთან ათავსებენ. ახლა მთელი მონინაველთა საქართველოს განსაკუთრებით სწრაფი კლასი უნდაც იქამდე იტვირთოს საშუალო სკოლაში. მთელი ცხოვრების მანძილზე დიდს დროებით მიჰყვებათ აღმზრდელ-მასწავლებელთა სიყვარული.

— როცა მათ შევეცინათ, ჩვენი შვილები გვიგებანთ თვალნი. ასე გვიგებან, ამათ თუ რამზე მოვაკლებთ, ჩვენი შვილებიც მოიკლებენ. — მეგობრებო ისინი და თავადები ცრემლით ვცხებთ.

— ძირითადი რეკონსტრუქციები აქამდე — ვეუთხობი.

— როგორ გითხრობ... ძველია მასხვი, თითქმის ყველა ღვინდგროვლის ერთმანეთის ვედა ღვინდგროვლი, როგორც წესი, ყველა იცის, ოსურად, რუსულად... მარტო აქ კი არა, მთელს რაიმში, ყველა დენე-სახლებულთა, ყველა ოჯახში. აი, მაგალითად, რაიმის კულტურის განყოფილების გამგე ელენე ბიგარევა ისია, ქმარი იქ ქართველი ჰყავს, ხოლო მისი ცოლი — ლილი — უკრაინელია. ექვნი მარკო თავარიკი ისია, ქმარი ქართველი ჰყავს, — მზარეულადობენ, რადიო იქ — მისიყვანი, ინგა ოსურევა. და ვიცი იცის, კიდევ რამდენია ასეთი. ჩამოსახლებულ ქართველ ვეგებდა იცინან, ქართული ყოფასაც მკვნიერად შეგვიყვან.

ასედაც საბჭოთა მონას ახლავს თავისი მაღალი და ძალა, ღალა და სიბრძნე, ეზონი და ღალაში. ამ მონაველთა ნიჭი უნდა ითვისებდნენ სიკეთეს, ხოლო ეს სიკეთე, ღრმად ერთგულ გრძნობასთან ერთად, ინტერნაციონალიზმის მაკად შეგვინახავს გვილისსიბოლს. ამიტომაც აქ, ჩვენიან, ყველა ბედნიერად გრძნობს თავის... უნდა მოკლებოდეს ბედნიერებას აქ დიდ მშურ ოჯახს, სახაც სიყვარული ყველა ენაზე ღვინდგროვლი.

სამხრეთ ოსეთი, ლანდონარი.

მე მომიღი, არ უხვდავი

მიმდინარე წიგნს ექვნილი „ღრმისი“ აბრილოს ნიჭები გულდასმით ვეცხვითე წერილი „თქვენ რას იტყობთ?“ მინდა, რამდენიმე მოსახრება გამოვიტყუო შერის მთერ წამოხრული ზოგიერთი საეთხობის.

სამუშაობია, მაგრამ ფაქტია, რომ ჩვენი-სი დიდი დრო და სასიკეთი იბარებდა ეზობის რკინა-ბეტონით შემოარავებენ, უსწარმოებელია ვერანდების მოწყობაზე, საცხოვრებელი შენობის გარეგნულ მორევა-მოახრებაზე. ამახანაზე, საივრეა-ეზოზე, საწარმოების და სხვა პირველი მთავრობების საყვად-ცხოვრებელი სათავსებზე აქ ნაკლებად ზრუნავენ.

ადამიანები ერთმანეთის წაბაძითა თუ ჯიბით, ცდილობენ, რაც შეიძლება მაღალი სახლები ააშენონ, ვეგებრივად ეგარანდები მოწყონ, უსწარმოებელი რკინა-ბეტონის მეტერთი შემოარავენ ეზოში.

ჩემს უფროვნებს არავის ვახვევ თავს, მაგრამ მინდა უბრალოდ ვავიხარო, როგორ ცხოვრობთ.

ეჭვში მიდგას მისი სახლი, რომელსაც აქვს მისაღები, საწოლი, სასაბილი ოთახი-ები და სხვა საბირო სათავსები.

სახლის მახლობლად მარანი ღვას. მარინის ერთ ოთახს საშარეულიც ემართება. მოხერხებული ბილიკით რამდენიმე ნაბიჯს ვაცივლით და ექვეა ბოსილი, საქთან, სასამხედრო, ეზოს კუთხეში ბოსტანი გავქვს ვაგუნებელი.

გავახარეთ ნაყოფის მომცემი ხეხილი, თვალს იტაცებს ეზოს შემოსასაღებელი გალაგებელი ალასატური, ზამთარი-ზაფხული ამბინებელი ყვავილნარი. ეზოში მტრბოლო ტრიტიკებიც ვავახარეთ და იქვე ონკანი ავიხსენებთ.

ვიმეორებ, ჩემს ვეგონებს და მოსახრებას არავის ვახვევ თავზე. იმას კი ვიტყვი, პატარა სახლსა და ეზო-ყურებს არა-სიკეთეს ვავცილო რკინა-ბეტონით შემოარაველი, უგებრივად, უსიტკიმოდ ვაგუნებელი უსწარმოებელი სასახლეზე.

მე მეგონი, აი ვცილები!

მ. კობახიძე

ვარციხის სახლობო კულტურის სახლის დირექტორი.

ჩვენი დღეების მომავალ შემბრანს არ დასჭირდება ძველი არქივების ჩხრეკა. ვეღაღურე გარკვეული და ზუსტად დადგინოთ: „მშაობის“ ადგილადელი მთავარი რედაქტორი განიჭქული მწერალი, კრიტიკოსი, მოაზროვნე, საზოგადო მოღვაწე გიორგი ნატროშვილი სწორედ ის, როგორ შეხებასმეტე, გიორგი ნატროშვილი, სამხალეო ომის ქარცეცხლა რუხი ფარავა რომ ჩააცვა იმ შრისხნე წლებში და სამშობლის დავეცელა ლაშქრის პირველ რიგებში ჩაყვანა [ეს ვინაა სოფლის საბჭოს თავმჯდომარე — ი. ნატროშვილი და მდივანაა — დ. პიკაშვილი და მიმდისატურეს, თუმა თავად ნურს, მეთხუთმეტე ვიყავი]. რამდენიმე თანამოსახლევარე მამინ შინაც დარჩა, მაგრამ აქენი ღრმა ასაკ მიღწეული ბერეკაცები ამ ჯერ კიდევ აჯანთი ჩაყრული ჩვილკაცები იყენენ დანარჩენები სულ ფრონტზე გაიკრფინენ. განა ცოტაა? ცხრამეტი მიერთისახლევარე შემოპირ ერთი მშვიდობიანი სოფლიდან, მათგან ათი შინმოხუცლელი! თავად ჩვენი გიორგიც მხოლოდ განგებამ იხსნა აშკარა დღეუბისკაც და მძიმე დაქირდე ღვაჭრუნდა მშობლურ კენის გაღმოსილი. საწინელმა ომმა მილონობით მქტეფარე სიცოცხლე ჩააქრო. მანერე გიორგი ნატროშვილის მშობლური ზემო მარხანიდან 983 რეწული ვაკაცია წავიდა ფრონტზე, ხოლო მათგან 485 შინ ვერ დაბრუნდა...

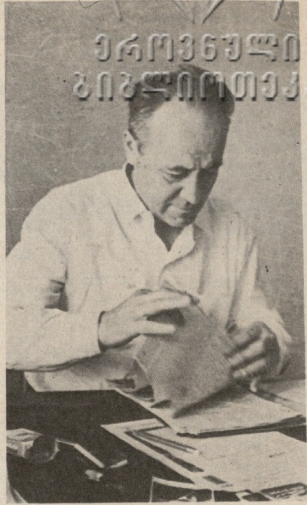
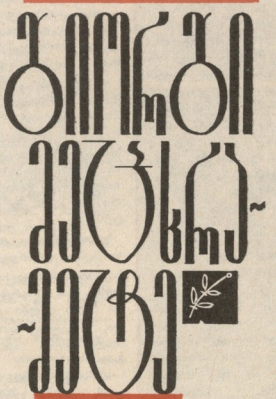
ზემო მარხანის მამაცთა საბუდარი იყო და არის.

ამ ჩინებულ საბუდარში აღიზარდა გიორგი ნატროშვილი, დღეს ვინ არ იცნობს ზემო მარხანს? ამ მშვენიერ ქართულ სოფელს კაცი, თუნდაც, მარტო იმიტომაც უნდა იცნობდეს, რომ აქედან ოთხი ათეული წლის განმავლობაში ის დიდა ნიყო მამამაშვილის, ჩვენი გპოქის ამ დიდა გლახკაცის, ქუხილი. ეს ის ნიყო მამამაშვილი, რომლის სახელი შორის გასდებ მოშობილური კრების საზღვრებს. ზეერე სასაქებო საგლახკაცი წარმოშობას ჩაყვდა სათავები ნიყო მამამაშვილი, საქებთა და მის მიერ დაღობული სიკეთთა ჩამოთვლას ახლა ვერ შევძლებ, მაგრამ ერთი რამ კი მაინც უნდა გაიხსენო. ნიყო მამამაშვილის თავაკობით სოფელმა გააძლია შინმოხუცელთა უღამაზესი ბაღნარი, სადაც დარგულ ყოველ ვაშლის ხეს კეთის სახელი და გვარი აქეს. მოფიქრება არ უნდა! „ზემო მარხანის ბოლოს, — მოვიცხობრბს გიორგი ნატროშვილი, — იყო ერთი უღამბო, ხსროყო აგელი, რომელსაც ძველად თათიანნი სერს ეძახდნენ. ახლა აქ საუხუხოო ბაღნარი სწრალებს და ყველა ხეს კაცის სახელი და გვარი აქეს ნარწერილი. ეს იმითა ვარგებია, ვინც სამხალეო ომის წლებში თავი დასულ კაშხლბოლისადაც. შორისადაც მოყვარი თუელი კაშხლბოლი ჩამწერებულ ჯარჯვრედ სერას; დამს ჩარწერებში ჩასხული ეს სერაფინი, ერთ დიდ კოლცეკში ნარმდევინილი, მარალეც საოცარ შობქეცეკი ლეღას ახდენენ. თვალს ვეღარ მინსტეცეკ სულ დარწერილი, ერთი-მეორეზე უკეთესი ვაკაცები შემოგატყობენ ვლელად...“ ზემო თანასოფლელნი, ჩემი მეზობლები; უძვერე მათ და არ გვეჩრა, რომ ისინი აღარ არიან... მე კი ვეღვარ და შევეცირე სერაფინს, ვითხოვნი ნარწერილს: ჟამასმეოლები, ბოსტოლანმეოლები, ქობილანმეოლები, ბენაშვილები, მარტყოფლოშვილები, ნატროშვილები... დღეს ზემო მარხანის ნატროშვილთა გვარის 205 ოჯახი სახლობს, 542 სულა, მათ შორის 25 მარტო გიორგი ნატროშვილია, დიდი და პატარა.

გიორგი ნატროშვილის აკვირი ქიხიყის სწორედ ამ მხლანამ მინახე დიორნამ! აქ დარბობა იგი ტოლ-მხანაგებთან ერთად, უმის ვეშხა ნიყო! ზობიღბსები და გვიღბსები, ზემოც თანეფარება და ვარხანაანის წყაროს წყალი, ურუნეა ბრონოლხეცსა და არმათიონის გუბოზე, დასუ-

რავს ტარბანა და შირაქი, უვლია ივრის ქალღუბი, თვლით დაუზვერავს ქვმპობის, ჩანკანის, ღრმახების ვერცხლფრად შეწინელი ზერედი. მაინც რა მომავალიდგებ ახლელთა ვახუშტის მიერ შექმული ძველი კამბერჯიანის ამ დვეჯანულ ნალკოქში გაიხსენერი. თუნდაც, ქვამხვი და ბრონოლხეცე, ლკვანინხეცე და ფროდინარი, მამახუბური და თვლანობი, ნე-ფარავა რამ ჩაიცვა და ყოჩებე, დიდხევი და ჩალანობი, ნე, ჩათმა და ყოლოთო, კოხივი და კუდინაძე... ვისაც ეს მომხიბლავი ახდელიტი არ უნახავს, მას გაუჭირდება ქართული სოფლის სიტურების წარმოფენა.

ალექსანდრე დონიტი

წინებრება გიორგი ნატროშვილი ამბობს: «ვეღღური შეიძლება ინახვლის კაცმა ქვეყანაზე — იქნება ეს მშობლური თუ უცხო ენის კანონები, ლინგვისტიკა თუ დიოლექტოლოგია, ისტორია თუ ფილოსოფია, რა ვიცი, რა მოსოვლი, კიდევ რამდენი რამ შეიძლება ინახვლის კაცმა, მაგრამ არის ერთი მეცნიერება, რომელსაც ვერცერთი უნივერსიტეტი ვერ ინახავს. ესაა სიყვარულის მეცნიერება, კვილი ვულის სიყვარული, რომელიც დაბადებიდან უნდა დაწყეს ადამიანს».

ენის გარნობასა და სიყვარულს აქ, იგულისხმება, გადამწყვეტი პოზიცია უჭირავს. მსმენელი უნდა ენდოს მოამბეს, მოამბე — მსმენელს. მათ უნდა სწამდეთ ერთმანეთს. სახლური სობრანის შემთავალი და მესხტვე ვულს გადაუხსნის მხოლოდ იმ მველვარს, რომელსაც ის ენდობა, რომლის სახისაც ის თანამოზრეს დაინახავს. მაინც ვაუხსნის მას დაფარულ საუნჯეს, რაც მის სულში ტრადიციას ჩაუჭებდა. ნატროშვილმა ეს თუხიტი განაზოგადა აკაცი შანისის მიერ ქართული ენისა და სახლური სობრანის სიყვარულს და მასობლითხე და მოცეკ მრავალმნიშვნელური შეგონებები. „აკაცი შანტემ, — ამბობს ჩვენი ავტორი, — სწორად ამიტომ უნდა მარჯვედ გამოცეცენინა თანამეფრედი ფილოსოფიისა და ფოლკლორისტიკის ყველა მონადევი და ერთადერთი სწორი ბილიკი გეოვა ხალხის გულისკენ, იმიტომ შეძლო ყოველგვარი, რომ მან მოქმედების უსახლური ნიღბა და სიყვარული ამომასურა. მათ, რა თქმა უნდა, წარმოადგენა არა ჰქონდათ ფილოლოგიაზე, მაგრამ გუემინი მიხედნენ, რომ ეს კაცი რაღაც დიდ პატიროტულ საქმეს იყო შეტეხული და რწველი გულით მივსენ. ის აქ იყო გაღამწყვეტი: ქვეყანა, სადაც უნდა წავიყვანოს მიქმელება და თვითონი მეზურად უნდა გამოცეცეს — ჯადოსნური საყვარია, განსაკვირვებული და სანეტარო... ამ ისტორიული

სულ ფეხზე ვიარე, ამაზე იტყვიან.

მარტოფში ვერც საბუთია მეურნეობის დირექტორი ვნახე, არც პარტორგანიზაციის მდივანი დასმედა თავის კაბინეტში და ვეღარც პრივატიზაციის მდივანი ვეღარც ვხვდები. —

სხსამ დილოთვე ვეღა ველ-მინდვრებში გარეფილიყო.

ის-ის იყო, უკან გამოზრუნება ვაპირებდი, რომ სოფლის ცენტრში რადიოში კაცი დავინახე. საქმიანად საუბრობდნენ და თან მარტოფის შემოგარენს გასცქეროდნენ.

შორიდანვე ვიციანი აკაცი ერთელი-შვილი. ამ სოფლის მკვიდრი აკაცი ერთელი-შვილი საქართველოს განათლების სამინისტროში მუშაობდა ინსპექტორად. ოთხიოდე თვის წინათ პარტიის გარდაბნის რაიკომმა მას წინადადება მისცა, შრომობურს სოფელში დაბრუნებულიყო.

აკაცი დათანხმდა. მარტოფში მას მამამასიხული ფურისა და თანსოფლებების სიყვარული იზიდავდა, სოფელს კი შრომისმოყვარე და კარგი ორგანიზატორი აღმაიანი სჭირდებოდა.

აკაცი ერთელი-შვილი მაღელ მარტოფის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩიეს.

— აღბათ ნარკვევის დასაწარმად ჩამოხვედი? — დიმილით გამოეშურა ჩემსკენ აკაცი ერთელი-შვილი, როცა სტუმრები გაისტუმრა, — ასეა, არა?

— ასეა, მაგრამ ასე არ გამოიძის. ორკოფულ პასუხზე აკაცის გადღმა. მკლავში გამოიღო ხელი და თავისი კაბინეტისკენ გამოძღვა.

გზადაგზა ჩემი გასაპირი მოეუფეს.

— იცი რა, — მითხრა მამასინეღმა და კაბინეტში შესვლისთანავე სკამი შემომთავაზა, — ჩვენი სოფლის მიწაზეა და მოწინავე ადამიანები ბევრი დაწერეს, ბევრი აწერეს და კიდევ აღბათ ბევრი დააწერეს.

— მერა?

— მერე ის, რომ მოდი ეხლა სოფლის საბუთს ვაწერე. აი, იმაზე დაწერე, რაც ვაწერე, რაზეც თავი დასაყრდენს ვაპირებდი. საუბრის შედეგით.

თავმჯდომარის ლაპარაკიდან ნათლად ჩანდა, რომ მისი სახით სოფლის საბუთი შემიწე, ხალხს ვეღო ჩიხიხილდე და სკამის მცოდნე აღმაიანი ჰყავს.

— სოფლის ცენტრში წელან ვის ეხსურებოდა? — ვკითხე აკაცის, როცა კაბინეტისკენ გამოვიდი.

— გეორგიანს და არქილოვებს. მარტოფი, ხომ იცი, ისტორიული სოფელია, ზედა უბანში ახლა ვაიბრები წარმოიხს.

თავმჯდომარე კარი მიხურა და დახმინა:

— იმედი აქვთ, შრომა უქმად არ ჩაგვივლისო.

მარტოფში ორი ხეცია: ტევალი და აღმღევი. პირველი დასახლებითი მიუყვება სოფელს, მეორე — აღმოსავლეთით.

აზვები დღეების მოსალოადა ერთ ხალხურ ლექსში ეს ორი ხეცია მოხსენიებული:

აღმღევი და ტევალი, სულ ზემო მოსადევარო: მანდ რომ ქალი დავიკარგე, ვაწახას ოთარხა ვუვავრო, მკირიფეთ, თითი შავრი, მიხინით, თქვენი ტყვე ვარო.

დღიე ხანია წარსულს ჩაბარდა შეგნელი დრო. სოფელმა მხრები ვაგულა, ვაუნდა, ვაშვენიერო. რაჯახებში შეღებულა და სკეთენ დაინადგურა.

ორი ხეცი თავისებურ კოლორიტს უქმის მარტოფის შემოგარენს, ისე ერთნაირი და ენაგები მას, რომ შებღლასო მშატებს სოფელს.

ხეცები თითქმის შრომადა. შავ მხოლოდ პატარა წყაროები მიწაწყარებს. ახა წვიმის დროს ნახეთი ადუნის მთებიდან მოვარდნილ წვიმის წყალს სხვა ვახაქანი არა აქვს და ხეცეში ჩაედინება. პატარა წყაროები მუდმს შლიან, ფართოვდებიან, ძალას იკრებენ და მშულოთ მოქცევიან წინ.

ორივე წყარომ, მარათალია იფიანთა, მაგრამ ისეთი აღმედა იცის — მტრისასი მოსკდება ნიადვარი, ამოვლებს პატარა ხეცებს, ვაღმეოდინება და ღლას არის, მიეღი სოფელს ვა-

ლდოს სოფელს.

მარტოფიღეღმა, რა თქმა უნდა, ძალიან კარგად იცინა უკვლავე ზემოთქმული. იცინა, მაგრამ სოფელიში არ გამოვლეს აკაცისა აღმაიანებს, რომლებსაც ენახათი სულ თავისკენ უნდათ მიითალოთ უწლოფერი.

მიღვენი თავგერა და დაიანებენ ტევალის ხეცს, ჩაუარეს შავ ძვილი ხაზურავე, ვეება ვეები, ბეტონის წარგნება, ამოყვანეს ვიწრო კედლები, მოაყარეს მიწა, დატყენეს დასაქარბადმო ენახეს ვაიფაროციტ.

თხა, თხაზე ხაღლები, მგელმა შეკამოსი შეემიანენ აღმეადელები და ტევალიწინა წაბედლები. აქეთ უთავიწინა კედლის ამოყვანა და ხევის შეწარვაება დაწყო.

ქვეწარბითი ღლან კრავაწერული და შევიწარვებულ ხეცებს.

— ვახსოვს, ამას წინათ თბილისში პარაკიანი წინა მოვიდა, — შეუღუნება აკაცი ერთელი-შვილი, — შაშინ კალაუში სკვერე ვიყავი ჩახული. შოშა ამიტანა, ხომ შეიძლება წვიმა

მარტოფი, სოფელი, მარტოფი...

ჩვენი შევიწარვებულ ხეცები ამოვხვას, წყალმა გადმოხვთის და მიეღი სოფელს ვაღმეოდინება. ვეღარ მოვივლები, დაქვემ მანქანა და იმ წვიმაზე ისევე სოფელი ავხარუნდი.

— ვაღმეოდა? — გადვარითი, მაგრამ როდემდის!

თავგერაზე, ვესმით, თავმჯდომარის ვუღიხტებოდა? აი, სწორედ ამ თავმჯდომარის თხოვნით არ ვახხებულხები თქვენს ვაგარებს. დაიფრთხიოდა და, ვიღერ ვივან არ არის, თქვენი ხელთვე მოშულო შემი ამოყვანილი ვეღებოდა.

სულ ერთია, ამას მაინც ვაგავიყვებინებენ!

სოფლის საფრთხეში ჩავდებამ ახა ვინ ვახხებოთი!

— ვახსოვს, ამას წინათ თბილისში პარაკიანი წინა მოვიდა, — შეუღუნება აკაცი ერთელი-შვილი, — შაშინ კალაუში სკვერე ვიყავი ჩახული. შოშა ამიტანა, ხომ შეიძლება წვიმა

ვისი სახელი ერთა.

— ხანდახან მარტოფიღეღმა ახლა კარგად ახსოვთ ღლას, ღლამონას, ღლამონას, იბილორხა და სხვათა წიქილები, რომლებსაც თანდათან ვაუფილით უკული, მოვივლებდნენ და შეუცობადნენ გამოვიდნენ.

— დარჩა სოფელი წყლის წიქილის ვაგერზე.

— წყლის წიქილი რაღაც ენებს და ენსოტიკას მატებს სოფელს, ხომ ასეთი — ვეითხები აკაცი ერთელი-შვილი.

— წყლის წიქილზე სავთვანის მიტანას, თუ ვნახავს, ცდას და იქ სუბარს, მართლაც რომ თავისებური ენა აქვს.

— ბერაკები მარტოფიღეღმა, წყლის წიქილზე დაქვემო მოხრბისკენ უფრო გემიედილი და მაწერი ბერი ცხებოდა.

— შეიძლება, — ამომხედა ჩემმა მოსაზრებამ და ფიქრებში წახლდა ვანაგრო — დღედაც რომ ცოლის ზეღას დაწეხება, ვახარებულ ვაგ-

გეორგიული
ფეხბურთის
ფედერაცია

რეზი

გ. ბეკაშვილის ფოტოგრაფიები

ზვიად გვიანი

ქეთევან ირგვაშვილი

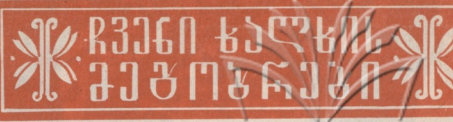

მამსკულ გვაშვილი

მხატვარი
მალაქია ჯორჯიანი

ინლა გურგულია

ჩვენნი ხალხნი გაბრუნდა

1914-1916 წლები, იმპერიალისტური ომის მისისანე წლები — დასავლეთ სომხეთის მცხოვრებათა ერთი თავის ნაკადი სასწრაფო ტანჯვანაშობით აღწესი დიდი მოძალადება სისხლან მახელს, საქართველოს შემოვიხრებდა და აქ მოულოდნელად ადამიანური არსებობის სითბოს იმ ლტოლვილებში თორეომიანების ოჯახში. ვინის შემდეგ თბილისი იქცა ამ ოჯახის მცირე მშობურ კრებად, აქ ჩამოყალიბდა ახალგაზრდა წუნურ თორეომიანი, რეპორტ მწერალი და აქვე დაიდგინა მისი პირველი მხატვრული ნაწარმოები — „განადიდ დახურე“.

ოჯახს თუმანიანი და იოსებ გრიშაშვილი იყვნენ მისი პირველი მეგობრები თბილისში, მათ გაუფეკლეს გზა ქართველი მწერლების დიდი ოჯახისაკენ, ჩაუნერგეს სიყვარული ქართლის ცხოვრებისადმი, და ისიც, ქართული მინისადმი მადლიერების უნაზღვრო კანონით ფრთხედსუნხული, მზნე და გუჯეა იმ დღის სომხების გზას, რომლებიც აქ, თბილისში, ჩაუნერგნენ შემოქმედებითი ცეცხლიანი იღვრებოდნენ ორი მეტროლი ერის მზადდელი მეტრორობის განმტკიცებისათვის.

მწერლის მცირე სამშობლო იქცა საქართველო, მისი ლამაზი ბუნება, ქართველი ხალხის ცხოვრება, ქართველი კაცის გულთბობა. ქართულმა თემატიკამ თანდათან ფართო დაგვილი დაიჭირა წ. თორეომიანის შემოქმედებაში. ქართული სინამდვილის ამსახველ ნაწარმოებებში იგრძობა, თუ რაოდენ გულშემაღრმედასახავს მწერალი თავის მცირე სამშობლოს მონაწილეულებს გამათვისებულდელი რევოლუციის გრიგალით დაამკვიდრებელი სიხალისე. აღწერს საქართველოს სილამაზეს, ადამიანების მდიდარ სურათს სამყაროს.

სულ კივე 1924 წელს არის დაწერილი წ. თორეომიანის პირველი მოთხრობა ქართულ თემაზე — „მართალი საქმისათვის“ (ცაბური „პროულტარსი“, 1924 წ. № 48). მოთხრობაში დახატულია ერთი ეპიზოდი ბათუმის მუშების რევოლუციური მოძრაობის ისტორიიდან. ნაწარმოების გმირები სურფა და რუბინი, აგრეთვე მათი ამხანაგები, შიდაან გულსიხილას მონუგანია იმ შეგნებაზე, რომ ძველმა თავისი დრო მოჰყადა, ახლოვდება ვაში ბოლოვების ომგანაშობა, მაგრამ მათ აუღალი გამოცდილება, მხრანბუნებულოდა. მწერალი სარწმუნო მხატვრული დეტალებით აცოცხლებს 1902 წლის ბათუმის მუშების რევოლუციური მოძრაობის ეპიზოდს, გამაჯერებელი მტერიხიბით ხატავს, თუ თანდათან როგორ მწიფდება მუშების შეგნებაში ძველი სწოებულება და მდამხობისა და სოციალისტური ნათვლიანობები რივი ცხოვრების დამყარების იდეა. მოთხრობის თინდალში ნაჩვენებია სხვაგვარად ერის შეიღების სოლიდარობა, ერთი იგივითა და ბრძანასით ვაგრიანბუნებელი ხალხის შუადგება ექსპლოატატორული წყობილების დასამოშობად.

სხვა ნაწარმოებებში აქედნურ გადატანილია ქართველი ხალხის განსაზღვრული ცხოვრებაზე. არანდელი შემართებით უცდამოდ ახალი ადამიანები სახეს სასშობლოს, შემოქმედებითი პათოსით მეგიდრდება ქართულ მინაზე ახალი ყოფა.

პირკილებასწილი ქართველი გლეხკაცის სახე დახატა მწერალმა მოთხრობაში — „ბედნი

აზილი დიხმის მოხატანდა. როცა ფინის ჩაქვეშებოდა, დიდდდა თინეს თუტეს მიაყრდა, რომ ცოტა ვაიწულებინა. ჩაიკარადა პურს და აქ რასუნე დადგებოდა სიღმრე ირავლით მინდვრებოდა თონეს დიდდა კიწუტოტი და ახტანით, ამოყრდა და ამოყრდა შეზარაულ პურებს. მაღარდა რომ ყოფილიყო, მაინც წაქვდებოდა სული და ტანის დაწუწუბოდა...
აი, ეს სკეთებ, აი, ეს მამაპაპური ტრავიციები რომ არ დაკარგულიყო, მართკოდის სასოფლო სახეის თავმდომარეწე წინადადება წაშოაყენე, წულის ძველი წიჭვილები აღდგინათ. სოფელმა მამანდელ დაუტარა მხარა თავკაცს. უნან-უნან დაიარეს, საგანგებოდ შეარჩიეს ადამები, უცოდვერი ვაიაზრეს და...

საქმეს ახლა ისდა აფერხებს, რომ საყოფაცხოვრებო მომსახურების ხანისხტაროდან დროულად ჩამოვიდნენ სხეულებისტები, წიჭვილები დაპაროქტონ და მართი მიაყარონ კარგ წაჩოწყებას.

ყოფილხართ მართკოდის ტუქში? ეს დიდი, დახურული და ღამის ტუქი, არცთუ ისე დიდი ხანია, რაც ერთ-ერთ ირავნულ ტუქ-პარკად განმისცადა.

ამ გადაწყვეტილებამ, რა თქმა უნდა, ყოფილი გაღმინა იქონია ტუქი მეტი დრო და უფრადლება დავით მის მოვლა-პატრონობას: მართკოდის ტუქში ვაიყვანეს გზა, ვანა-ხანა ჩანავაგები, ყეოღმინაწეწეწე წაგარტოდა, ააგეს ვაღმისხტებინა...

მართკოდის ერთნდული ტუქ-პარკი ახლა ბევრ მოვსარეს და დამხენებელს ირავებს.
სამია საქმე? რაზე წუხნა და ფეკრობტ მართკოდულდები?
შეიო უნანო, იქ, სავად ტუქ-პარკიდან ოციოდ მეტრის დაშორებით სოფელი იწუება, საქართველოს სოფლის მეურნეობის საინისტრომ საკურდღლის მშენებლობა დაპროექტა: აქ 10.000 კორდლებსა და ნამატ ხაჭიებს მოაშენებენ.

ჭერ ერთი, დამპროექტებლებმა უყრად არ იღეს მართკოდულთა ახსნა-განმარტება, რომ სოფელში ტუქი-დენი ხშირად უხერხებს ჩრდილოეთის ქარი, რომელიც საკურდღლის უნაზღვიო სუნს მითხის სოფელს მიაფენს.
გარდა ამისა, როგორც ცნობილია, 1 კორდლის მოვლა-პატრონობას დღე-ღამეში დაახლოებით 8 ლიტრი წყალი სჭირდება. ახა წარბიოდენიო, რამდენი წყალი დასჭირდება 10.000-ზე მეტ დღეპროექტდელს და მათ მართლმამულებს ნაჩატ?

საკურდღლის მშენებლობა, მართალია, კარგ საქმეა, მაგრამ ახლად იქნებოდა, რომ დამპროექტებლებმა მართკოდულთა ჩრებისთვის მიწოდით უყრი და იგი სოფლის ბოლოში აუწუნებინათ!

მანინ არც უსიამოვნო სუნე შეაწუხებდა სოფელს და ახლაც ალბათ ტუქი ჩაღვრილი ხინაურები წყალის ჩამოღინებოდა მართკოდულს.
იქნებ, ჭერ კივედ უყვალის საქმეს?

იქნებ, დიდი სასურდელი მართკოდულს თავშიც კარ, სასოფლის ბოლოში ააშენინ?

რამდენიმე თვეა, ახა აკაი ვერტედაშვილი მართკოდის სასოფლო სახტის თავმდომარეად არჩიეს და უკან ბუნია რამის ვაკეთებს მოსარტა.

ვაკეთებულ საქმეზე კინტის არტრავს. ხან ვაკტაციობ, ხან ჩაიფრებები, ხან კივედ ცოტა არ იყოს, დაძახებულ, აი, ხოლმე ვაკეთებულ საქმეზე გვესაუბრება.

ვაკეთებულ ბუგეია: გზების ყეოღმინუხია, სოფლის შემოგარენის ვახსოვრება, კარბინამიების ვაღამაზება, შრომის ფერხული ახალგაზრდობის უფრო აქტიურად ჩაზება.

თავმდომარე სოფლის დღის სინათლით განაიხებულ ვაკეთებულბოდა, როცა ოთახის კარი ვიღაცა შეიოადა.

— მოზარდალი, — სიტყვათთან ერთად დამიხილ მიაგება აკაემ ახლად მოსულს.

ახლები და მომღრღილი ჯოჯოლა საშეკუაშვილი ადვინახებ.

ძველები იყოფი და მხნეობა არ დაკარგებია თვალს. სოცალად ლაპარაკობდა. საუბარში ერთი-ორჯერ ვიარტე ლეინიერტ ახსენა.

— ერთი ის მოუცე, პირველად როგორ ვაიგინა ვიგადა, — ჩაგნია სოფლის სახეის თავმდომარე ქოციოდას.

— რამდენჯერ უნდა მოუცე?

— აი, ამ კაცს მოუცე.

ჯოჯოლა ჩაიფრდა, ბერე თავი მადლა აიღო და დახალ ხშიო წაჩოციო.

— 1988 წელია. თბილისში, ხალხური შემოქმედების სახლში ვარ. ის-ის იყო, სოლო ვიღვრებ და უკლებრში ვაგვიო, რომ ვიღვა ლეინიერტ წაჩოცადა თავზე.

— სადაური ხარ, ბაიო? — ვითობა ჩვენი სასიქილდო პოეტმა.

— მართკოდული ვაღვადარ.

— შიო, მართკოდული დედა და ისტორიკული სოფელია. იჭარბებს ხალხური სიმღერის კარგი ტრადიციები. ეს ტრადიციო უნდა შევიდარჩვიო და ვაგადაწილო. ტექსტს რომ დავჭერო, შეშდეს ხალხურ მითებებზე აიყო?

— შეგეძლებ.

შიოდა შევასრულე. ქვაყოფილმა ვიგლა ლეინიერტ იმის პირე კივედ არამდენიმე სამხედრო ლექსი დაიწერია. სუტანადალდებო პოეტმა უკანასკნელმა 1988 წელს აწივდა მართკოდული. ჩავასწლიანი კალხის ხე ვაიგლა და იმის სახასიავე ამოვიდა.

ჯოჯოლა წაჩიო შეტრება და ასე დაამთავრა საქმელები.
— როგორც ვიგვას უყვარდა მართკოდული, ისე კარგ უყვარდა აქურდს უყვარდად თავისი სოფელი, მაგას რა-და ხკობს!

— უუარო, — აკაი ვერტედაშვილი ფეხზე წამოიგდა, — ლექსები შეუსია აქვს. მართკოდულდეს თავი აჩაიხილეს შეურცხილდობით, თუ არც ხარვენი აქვო, ვამაწარბებენ და არც ახლა შეიტყებებენ თავს.

უშანგინ ბედი

ერი ყარამანი". წარსული მშრომელ ადამიანს უფროდ ოჯახის დაპურება, და ყარამანი წყველა-კრული ივირებს ის შავებენ ღმერთს, როცა მისი ხევირი იგი მავამულის მართებს, ბეგავა, გადახაზება. ერთ პატარა ქიზში შუაგულზე წარსულიდან ოჯახს მხოლოდ ახალი ცხოვრება უმკვიდრებს ბედნიერებას.

— ჩამოდი, ქორეზ, არ ინაბე! — ეუბნება ყარამანი თავის მეგობარს, — კოლხობას ისეთი ნოყიერი და ბარაქიანი მიწა აქვს, თითქმის ოქროსი იყარული მის ნიალიში".

მოთხოვნა — „კოლხობა“ მწერალი თვალდალოდ უხეხებს გაერთიანებულ ადამიანთა ძალას, რომელმაც ბაღნარად აქვია შავი ზღვის ზურმუხტოვან ნაპირებზე გადმოქრული ლამიანი-ხარი ქაობიანი მხარე, მუდამ მუდრი, უპირის-და წყალგერი რიონის ნაპირების განსვრივ მდებარე მიწა.

ინიერე ჯონდი სულავას პარტია ავჯანის ახალ, უფრო პასუხსავე უბანზე — კოლხობის ქაობების ამოსრობად. მან არაერთი ღამე გაატარა უძლიოდ იმაზე ფიქრში, თუ როგორ შეესა ხორცილ გრანდიოზული ამოცანისათვის. იგი უპირველეს გადაადგმულ საქმედ ხალხის დარჩენას, თავის გარემოში ადამიანების შუმიერებას მიიჩნევს. ასე იტყვება და სულ მაღვ ბუნება ქვეს იხრის ახალი ადამიანების წინაშე. მოთხოვნა მთავრდება იმის აღწერით, თუ როგორ დაიგეგმა განახლებულ მიწაზე ჯონდისა და აჭარული ქალბატონის თინას მუგზებარე სიყვარულმა. ნაწარმოების პოლო სტრუქტურები დახატულია კოლხობის ანჭის სურათით. „...ორი წლის შემდეგ თინა აიგინა იდეა და გატაცვილს გასცქეროდა. მას ახლა ხეშიმ ეჭირა პატარა ბიჭი. ბიჭის უბანში თვალები ფორთოხლების, მანდარინებისა და ყურადღებურად აყვავილების ლამირითი ისე აბრუნებდა, თითქმის მათში მიედო ძალით იღიპებოდა და იფურქვებოდა აყვავილილი კოლხობის ბედნიერი და მხარული ცხოვრება“.

ქართული ქალის კდემამოსილებას, პატრონებას, მშრომელი ბუნება დახატა მწერალმა მოთხოვნაში „ღელგან“.

მოთხოვნაში — „სასურველი სტუმარი“, „თანამემამულე“, „გმირი სერგო“ მწერალი ქართული და სომეხ ხალხების ძმობას, მათი სახელოვანი შეიღების საფრინო მგებობას აღწერს. ნოღარი და სურენი, სამეფო და ზურგის სახამალო იმის მძიმე წლებმა შეავადრა ერთმანეთსა და სამუდამოდ დაამოიბლა.

მეგობრობის თემის ექვსენა აგრეთვე მწერლის ვრცელი ნარკვევა „უსინათლო ავარაკი“, რომელიც პირველად ეურნალ „მსათომში“ დაიბეჭდა (ქართულად თარგმნა ივანე დავითიანი).

განსაკუთრებული სიბიძი და სიყვარული ახალის თან 6. თორგომიანის ყოველ სტრუქტურის, რომელიც თბილისსა და მის ადამიანებს ეძღვრა. მწერალს ახარებს ახალი თბილისის მხარე-გაშლილობა, მისი მშვეფარე სიყოფილ და დიდ ადგილს უთმობს მას თავის შემოქმედებაში.

ამ პოლო წლებში 6. თორგომიანმა მებეარული ხასიათის ორი წინი გამოაქვეყნა „ლოპარები“ და „კომუნიკარი ფიქრები“. მათში ლამარაკია ქართველ მწერლებთან (კ. გამახარაძე, ა. მირცხულავა, შ. დადიანი, გ. ტაბიძე, მ. ჯავახიშვილი, ს. ჩიქოვანი, ა. გრემამიშვილი, ლ. ქიქოძე და სხვ.) მისი პირადი შეხვედრების შთაბეჭდილებები, აგრეთვე იმაზე, თავიანი საქმიანობა და შემოქმედებით ქართველი და სომეხი მწერლები და საზოგადო მოღვაწეები ახალ გერმანი რეჟიმ განამტკიცებენ ამიერკავკასიის ხალხთა ლენინური მეგობრობას. ამ წიგნებში ამოიკონკრეტა ჩვენი ხალხების უკუად შეიღო ბულის ფეთქება და საზოგადო ფიქრები.

ანაკობ გოსტანჯინი

პირი, თქვენი, უჩებულებო!

მალარსკარში მიმავალი გზა თვალნარმდაც ხეობაში მიიღვენება, მარდი არავი ფრიალო კლდების ძირებს ეხებოდა და ქვეს წინ ბუნების ადამიანური ფერადები იმღებდა.

ამ გზაზე მრავალთა შორის ერთი კაცად დადს. იგი დასრულად გაღვრება დიდი ვაგის უკლებლად მისს. პირველი წინაპირის ხელით ნაჩაგვარ ბუნების რქეტიომებს, ქვეყნისა და ხალხის სიცივის ვერ იტყვის მისი გული...

ამ კაცის წინაშე ვდგარა მონადირეზე, გარკვეულ ფერადებზე, ქვეს წარმოსახული ყოველთვის ამავე ცნებში ახლებურებულ ვედღადი მშობლიური მიწის დიდ მესაიდუმულს. პირის მთიულე ვერ ახერხებენ მშობლიურ გზაში.

მალარსკარში დაბნადა. ათი კლასი იქვე დაბნაოვრა. მამამისი — შიო თურმანაული სოფლის საბჭოს თავმჯდომარე იყო. უნივერსიტეტში, ფილოსოფიის ფაკულტეტზე, გააგრძელა სწავლა, ერთხანს ჩემპიონიც იყო მძლეობის სპორტში.

ახალგადა მასწავლებლმა პირველად ანარქის საშუალო სკოლაში დაინიკო შუშბაში. მალარსკარის რეალიანი სკოლა საშუალოდ რომ გადავიდა, მას სათავეში გიორგი თურმანაული ჩაუდგა და დღემდე ვაკავტურად უძღვებდა მიმავალი თაობის აღზრდის ყველაწინააღმდეგარ საქმეს მშობლიურ სოფელში.

მალარსკარის სკოლა ბაჩანამ დააარსა. ის იყო პირველი მასწავლებელი, ამიტომაც ატარებს მის სახელს. ამგვამდ სკოლაში 160 აღსარწფელი სწავლობს. 40 ბავშვისათვის არსებობს სასკოლო ინტერნატი. სკოლის უმჯობესდებო, რომელთა შორისაც არიან დირექტორის მიადამდი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიდატი ივანე ქარეულიშვილი, მათე თურმანაული, მიხეილ ნაყური, ქსენია ზორავა, ქეთევან ქაშაური, ლამარ მღვიმურია, ვინდ და სანათა თანდელიშვილი და სხვანი ყოველწინააღმდეგარ ცდომილებს იღრუხულებს გააგრძელებს სკოლის ძველი ტრადიციები. ათ წლებზე მეტია, რაც სკოლაში არსებობს სანარბო ბრიგადა. მოსაგებელი საზუსტლო რადიოდგებულ კოლმუერებოვანი მუშაობენ. გასულ წელს მათ ხუთი ათას მანეთზე მეტი გამოიმუშვეს და ამიტომაც გადაეუთა საკავშირო კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის ემიდელი.

მალარსკარის მონადე-მეცხვარეები მოსკოლში მიიწვიეს ნორჩ მეცხვარის საკავშირო შეჯიბრებაზე.

ორი წელი, სკოლაში შექმნა ფეხური ქსივის წრე, სადაც ბავშვები ამზადებენ წინდებს, ზურჯრებს, ჯეკეტებს, ყაჯრებს... ნორჩები ალადგენენ ძველ ფეხურ ხელობას, ირანამედიებს, ქსივის სახატებს.

მიმდინარე წლის სექტემბერში შესრულდა მალარსკარის სკოლის დარსებებს 80 წლისთავი. დღეობის რაიადესკობის გადამწყვეტობის მალევე ბაჩანას ბიუტეს დადგამა. მალარსკარელმა ძველი სკოლის შერობაში სათითად ინახავედ ფეხ-ხეცურების ავანგუდული ოვადირ მუხლიან დეკლარაცია, რომელიც ვაგე-ფეხულების ხელით არის ნაწერი.

გიორგი თურმანაული, მსგავსად თავისი სახელოვანი წინაპრებისა, სკოლისთან თავისუფლად დგის, მალარსკარელთა გვერდით ხნავს, თესს, თბავს, მუშენებს ქაჩაზე უპყირა ხედი და შალაშინიც. სოფელთან ერთად არის ქობას და ლინში, სასურველი სტუმარი არის და გულგახსნული განსპირედა. გატაცებულია ხალხური სიბრძნის შეგროვებით. თავის დროსადაც მხრინად ამოუხეტია ბაღურელი, ხალხის სახალის დაბადებულ სტრუქტურებში. ფეხულები იმისაც ამოიპენ, ამ კუთხეში გიორგის-თანა მეივერე და მონადირე არ დაბრუნება.

გიორგი თურმანაული ოჯახის ყველა წევრს გულთან მიიქვს მშობლიური სოფლის თუ რაიონის საზრუნავი. განსაკუთრებით აიღლებს მისი ხალხის მიგრაცია, აღტაცებით კამბრობენ იმ პერსპექტივაზე, რომელიც უნდა მოიყვას საქართველოს კომპარტის ცენტრალური კომიტეტის დადგენილ ფეხ-ხეცურების მოსახლეობის უკლებულო ცხოვრების გაუმჯობესების შესახებ.

ბებერი რან აწუხებს გიორგი თურმანაულს: სკოლაში სპორტული დარბაზის უქონლობა, შენობის სიფრთხილ, სიროულად ინტერნატის საკვებით მომარაგების საკითხში, მაგრამ სწამს, რომ ყველაფერს მალე მოიკვებება, აქანსადაც, ღმირუნდ დგას ამავადირ დირექტორი ფეხვის ბებერ მონაზე და ამასვე მისი გმირული წარსული, ანჭუთი, ალადფრთხიანებს მომავალი.

ამ კაცური კაცისთან იტყვენ წლების მანძილზე სულდირ საზღვრის ახლავარდები, საით არ არიან გაფრთხილები მისი ახლებლობა, მაგრამ გულე მათ ურბობის მინა უყვებოდა და ფეხისაკენ გამოუწვივო გული, რა შეეძება მსხვედრის სიზარებულს... გიორგი თურმანაულსათვის ასეთი შეხვედრები იშვიათი არ არის.

შულანაული მიაიბეჯეს ფეხის გზაზე მიუღწევ და ლესის ტრფილო, გულით მან მიიქვს მამულის სიყვარული და ამბობს: ფეხიდან წასვლიც ამ ხეობას ვერ აიღებენ, ფეხში დარჩენას გაუმჯობესებს, ის ხალხის იატაკს გაუმარჯოს, რამდენი სტუმრის ფეხით არის გავეცილი, სტუმრის მოსვლაზე მზე ამოდის, სახალხე მათ დარბალო...
წვენი ისეა დაგვრჩენილი, რომ მითანა მოწყვეტს შეუფასობი: ჰეი თქვენ, არავიღებო!

იხა ჯავახიძე

გზის

მატყარი თინათ სანსონაძე

● გულის სანაწარმო და გამომარტოებულყო მზეტაბუე მანარბოლოე, ტყიან ხეობას შეპყროლა, ჯერ უკრძალში ეხეტიალა, მერე ნაკრძალშიც შეღწეულიყო, ვინ დაუშლიდა უთოფო კაცს, იარაღი რომ ჰქონოდა კიდევ, სახოცად როგორ გაიმეტებდა უკოდველ ნადირ-ფრინველსა. პირიქით, მათთან გულის დატოლება ეწადა. საიმისოდ აცეკებდა თვალსაც და ყურსაც. საუბარ-ალერსი მოსწყურებოდა უენო სულდგმულეებთანაც და ყვავილბაღებთანაც, აგრეთვე სულდგმულეებად რომ იგულბდა. ეწადა და სწამდა, რომ აისრულებდა კიდევ, ოღონდაც ოცენებ-წარმოსახვით.

უცნაური ოცენა სჩვევია, ჯიუტა და რწმენიანი, ახიერებულიც კი, რომ აჩიებენ რაიმე საოცნებოს, სულ იმას დაჰქოთქოთებს ლეიდიშიც და ძილშიც.

ამჯერადაც ოცნებით გაიმინდია თავი. მინდას თვალ-გულით შეხედა რცხლის კეწწროზე შემოსკუპებულ შაშუსა, თავდავიწყებით რომ ჰახახებდა. მზეტაბუე იქვე ფერღობზე მიწვა, ფრთხილად, მუხღრობა რომ არ დაღრღვია ფრთოსანისათვის. ჩაჯდა და ტყნებოდა მისი გალობით. რატომ მეც შაშვი არა ვარ, რომ ჩემს ნებაზე ვიგალობო. ანეტავი რაღმე მაქცია, შაშვადამც ვადაშაქცია? — გულში ჩილილია და შაშვად იქცია თავი. გულში შეიფრთხილა, შეიჭახება და აგალობდა კიდევ გალობდა თავდავიწყებით, შაშვობა და გალობდა ოცნებით.

შორს გაუყვა ოცნებას, თვალში დაზაყრო, ცახე შორიად არწიეს ჰეიდა მზერა და იმას დადენა ოცნება. მასავით ღონიერად დაეწინა ფრთები, სიხარულით შეიყაყაშა. ამაყად დაშორა საუფლოს. გული იცერა ნატყრა-ოცნებით, ერთხელ კიდევ შეიყაყაშა თვადვიწყებით და დალა დაეშვა ვენბადაცხარლი, ისევ მზეტაბუად იქცა. ახელ შობიბინე ბაღაბ-შუღას და აცეკრა. იმე საბითო ენის ათიღმა. მონატრა და მოვიცნება. ზიზილოს მისწყდა, მთავითაო ყვავილსა, მისწყდა, მაგრამ უშედეგ უშვა ხელი. ზიზილო შეიჩაბა.

შეი თავლით ბავშვის თვალში მაცოცხლა, ყვეფილით გიგლია და გვიძოკიერებს, მასავით უბრკველი ხარ და ეციოდველი, მგერა, რომ ბავშვივით ხარობ, მცოდრი გუგონის სასიხარულოდ, ერთი ნაბი, ერთი შემოკიდებულა მზისა. მტყნებტად შეგაყარება სიცოცხლე და სიმშვენიერე, სულ მზისენ რომ ავიღოებია

თავი, სულ ზეცას რომ შესცქერი, სულ ოცნებით და ოცნებით. ჩემსავით გვეყრებია ოცნება და მტომაც მეცერის გული შუნზე. განა მხოლოდ შენზე, ამ ყვეფილებზეც, ამ ბაღებზეც? — და მოფერებით ვადაუსვა ხელი და გაესაუბრა კიდევ.

მერე აქვეყნის გულს? მიეფერა, სამკურნალო ბაღახსა, წვიმიანზე რომ ამოხეტილ-ამბოლოქვილიყო და საამო სურნელს გამოსცემდა: „რა კარგი ხარ, აქვეყნის გულს“, ხალხს არგებ, კაცსა კურნავ და სანატრულ ბაღახად ქვეყლხარ: ნეტავი მეც აქვეყნის გულად? მაქცია, აგრე ხანვის-ნატვით დამეძებდნე? — და ქვეყანის ვარგებდეს!

ბაღახთან მწვანეს გააყოლა თვალს. ირემს შეაფთვა შურა, ფურსა და ხარისა, მცირე შეუღეს რომ ამოპყლოდნენ და მოვებ-მოვებით მოიწვენენ მწვანე გელობზე, ხარბად ღოჯავდნენ მანაბს ხალხს.

ირემბი სისხლმპერანიები ჩანდნენ, იმ ბაღახებით ათქვირებულნი, მასთ ვარშემო რომ ბიბინებდა. ბაღახი ემუსეთა, ხალხი მოსწყურებოდათ, წყაროსკენ გაიფუნ-

ტრუმ ფურმა, ხარცი უმაღვე დაედენა კუნტრუმ-კუნტრუმით. ერთდროულად დაეწავდნენ.

ქაბუკაც მოსწყურებოდა ირემბთან მისვლა და იწყაროზე დაწავდნა მოიგულვა, მაგრამ ირემბის გაფრთხობა დაეხანა და ოცნება-წარმოსახვითა დაეწავა იმ წყაროს.

ირემბმა წყურვილი მოიკლეს. ქაბუკაც იცერა გული ოცნებაში, სინამდილოში კი უფრო მოსწყურებოდა.

ირემბმა თავები მალა აიღრეს, მზისკენ აღაყურეს შურა, ნესტოები დაიბერეს და რაღაც ღიმილის მსგავსი ხაზები აისხეს თვალსა კილოებზე.

ქაბუკაც სიმძოვნების ღიმილი დასთამაშებდა სახეზე.

ირემბმა ერთმანეთს შეხედეს თბილი თვალბითა და სიყვარულით შეფურტუნეს.

ქაბუკაც შეეცქადა. თვალგულს არ ამოიბინა მთალორსე ირემბს, ბაღახის ღირებით რომ შეიჭრითა მალსა და უხმოლი სთავაზობდნენ ერთმანეთს.

მზეტაბუეს ეაბა მათი ალერსი და ისიც

ქ. მარქის სახ. საქ. მხრ. სახელმწიფო უსაბჭოთაო

გაითავისა, სინარულისგან შევირინდა, წამოხტომა განიზრახა, გავაძვებოდა და ისიც შევირთოდა პირუტყვთა სიყვარულსინარულს. ეგრეთ მოიქცა, ოღონდაც ამოქმედდა ლახლოცენებში, მიგარდა, ჭერ ერთს გადაეხევა ყელზე, მერე მეორესს, თვალები დაუტოცხა და იმხაც შეუფრია ბალახის ღერი, არც თქვენ გაკლით, არც მე, მაგრამ ერთმანეთის სიყვარული გვეწერიათ. მერე ადამიანები დაუღდა თვალწინა, ნაცნობნი და უცნობნი, სათითაოდ შეუშვირა ბალახი, მიესყვარა, გული გადაავო შინაურსაც და გარეულსაც: ამჯერადაც დაიპოწიერა ლანდები, სინამდვილესავით განიცდიდა და ხარობდა.

ირმებმა კვლავ შეურავლად შემზირეს ერთმანეთსა, ცხელი სისხლი გაუთქარა დადიარლევებში, მიეახლნენ, კვლავ შეფრუტუნეს სიყვარულით. დღურინი დღურინი აუხვ-დასხვეს, ყელი ყელს გაუხახუნეს, გადააქვს და განიხახუნეს.

მათ შეწყურე ქაბუქასაც უფრო მეტად მოვირა სიყვარული და ოცხება. ქალგადაც გადავიცნენ მისიყვარულ ირმები. ვაქში თავისი თავი აიღობდა, ქალიშვილში — თავისი თვის სწორი. ასურის ლანდი მოიახლოვა და ენობისმოყვარედ შეთავალოვრა პირველად მისიყვარულით.

ერთი ჩვეულებრივი გოგონა, სხვაობს და არც სხვაობს უთვალავთვან. მაგრამ ვისაც ვინ უყვარს, იმის ლანდი ის არისო და ქაბუქაც ვერაღმაზნა და გაიმწვევინია, მას მეტი პირველად რომ ჩახედა ცხელ თვალბებში და სიყვარული ამიოცნო, მაშინ თქვა პირველად: ამა შვირია, ასეთი გადასარეული თვალბები ჰქონდეს ვინმეს. სულაც არად ჩავაღო ის ოღებე ივლემ, ადერი რომ ერთიგორდადა. პირიქით, უფრო სანდობიანად მიიჩნია, რამეთუ ყველას არიღებს ელამ თვალბებს და უხებდად ამოკრამალებს ვიდრეც. სხვა ისეთი თავისებურებანიც, ზოგ-ზოგი რომ მხაქვრივად სახედა, შეტყაბებდა გამამწვევინებლად მიუთვალა საოცრებო ქალიშვილი, უღალი დადასახუნე რომ ერთათადაც უქცია, სულიერა ირისებანი რომ ღვთისმობლად შეუთანასწორა და ისეთ მისიღმდელ იყავა მს გეს ჩვეულებრივი ქალიშვილი, რომ მსგავსი არ დაიარებოდა ღვთისის ზურგზე. თავდაპირველად დაწალილი სახელიც არ მოეწონა, იხილდა შეუვერეგელიც ამ გოგონასთან, ქართულსებს და გვერსსა-ამისი, რომ სახელი ვისესხით უცხოელუბისგანდა და მისის შეტყაბა.

დაბ, მისის ოჯახიდან, თვალწინ მიმოიბრუნა, ნამდვილით შეწყურავლად შეგავო მზერა, შეწყურავლად შესცქერის მიღალნდებულს. ხარბად შეუთვალავრებს ჩამოქობლ ტანსა, შეურბებულ ყელსა, სარის ოღობნი თვალბებს, სიღრმეანა ბაგეებს, ჩასცქერის დატყვენებულ ჭერებსა, ღონიერად რომ აუღ-აუხალის, სული წასაძლეს წასაბარებინებლად, მაგარი "ციც" მუტყაბეც მახარობლივც, — თითს დაუქნეს თავის თავსა, — ადრეც ხომ მიტყაბას, აფსუსა მადღური თვალთი შეხელო, გაფიქრებაც კი დანაშაული ხორციელ ტყაბებზე. მხოლოდ უხდა უქცირა და ისე დატყვე მისი შევერეგელით, ახლოს არც უხდა გაეკარო. თუ მიზანს მიანსწივ და მართალიყო ნატვრა გაუწამიერე, ემ რაღა გეზღებოდა? — და მოკრამდელით უქცირდა მისის ლანდას.

უხდეს დააქცირდა.

„შეხედით, შეხედეთ, ღვთისმობლს არ უყავს ისეთივე ხათლი და დიქრიანი. რაზე ფიქრობს, ნეტავი, ქვეყნიერების

სიციფეზე, ჩილი იგისა ვაზრდა-მომავალზე. შენც შობო ქვეყნის ძესა, ჩემო შვილსო!

თვალბებში მიაჩერდა. „რა ორმა თვალბები აქვს, რა სიტობს ვამისცემს. მივლი სიციფელ ბრუნავს, რამხელა სულეფი სიმიღრე მოუჩინს!“

კიდევ უფრო უღრმავდება თვალბებში. ასე უსტაროდ ვაჭერა სწურია.

„ტუჩებში? ხარ, რა სიღრმეანა, როგორ უტობის, რა უხეველი ღიმილი სჩვევია, მტრისმეტად ნახი და ღრმა, ადამიანური და ღვთაებრივი, თუ არივე ერთად. უცნაურ-საცნაური და მრავალსაუღლისობი. აბა, კარგად დააკვირდით! თითქმის დასცინის ვიღაცას, დასცინის შეპარვით, ვერ შესამჩნევად, შო, ნამდვილად ეგვრა, ვიღაცას დასცინის, ვიღაცას კი არა, უღრმისხან, ავგანზრახიანების, არავიღაც.“

კიდევ კარგად დააკვირეთ, როგორ შეუმჩნევლად იცვლის ღიმილი. ახლა კი სიტობი და სიყვარული მიოყენა. რა სასიკეთო ღიმილი აქვს, რა აბიშებს, ნეტავ? სიციფელზე, სიღამაზე, სიმწვენიერე, ძლევილა სავიჯიველი სიციფის ბოროტებაზე, სიყვარულსა — სიძლევილზე. ვის უღიმიან? ყველას, ვინც ღიმილი ღიმილი, მინაურია თუ გარეული. უწინაურსა კი? მაგას რაღა კითხვა უნდა, უპირველესად. მე. ეც ღიმილი ჩემი სიყვარულით შიშის, იტიბობაც მომჩერება თბილი თვალბებით, იმდაც გაიხევა ღიმილი. როგორ მტრეკადა, ალურის სწურია, მხოლოდ ჩემი აუღლი, მისის სხვას არავის დაიყენებს თვალწინა.

და თავისი ლანდი ჩოუახლოვა მისის ლანდსა, თვალბებში მიუჩინა, თავისი თავი დაუხდა. უხმოდ შეტყობეს; თვალბები გაუცხელდათ, ბაგეებიც; იმ მტრეთაც კარგა ხანს ინეტარეს, მერე უხებლედ მიეზღინეს, ჭერ ტუჩი ტუჩს შევახდა, მერე კი...

„ო, არა, არა, ჰავიროვნად უხდა ეკამბორი ამ მწვენიერებას, მხოლოდ სულიერად უნდა დატყვე მისით... ის ხომ ისტაროფზე მტრია; ქალზეც; ადამიანზეც; ის ხომ ღვთაება, სიყვარულის ღმერთი, ყოველგვარი სიყვარულის ღმერთი, ყველა მტრეთის დღადღმერთი, ყოველგვარის შემტრეობად განამგებელიც.“

ჰოდა, მივიღრეე მუხლს შენს წინაშე, არისა შემიტყველო და განმეგებლო, სავედრებულ ბეჭვი მაქვს, მაგრამ მხოლოდ

ორიოდეს შემოგვეგვები ამჯერად: ადამიანს დაუბრუნე ადამიანობა, სამუღამოდ განუღნებე გულად სირტუვ და სიბოლო, ორიპირობა და გაუტანლობა, თვალბებებიც და პირველობა, შთაუხერეგ რწმენა და პატიოსნება, წყურვილი ჰიღილობა და ბრილობა, ვერმოსვევება და სწრაფვა, დაუცხრობლობა და წაწილი ბოროტების თრუვნისა, ათასასწორე ყველა ერთ და ადამიანი, ირისკაცი თავის შრომით, უხარია და წყლოლით, ქვეყნიერებაზე დაამკვიდრე სიბოროლად და სიციფელ, სიყვარული და მწვილობა უკმარისი-სუქუვისამდელ! — პირჯვრისწერიტი მესთ-ხედა და უფრო მიკრძალა იმ ასურის ლანდსა, ღვთაებრივად რომ დაისახა თავისი სიც, ეძინა და ავედრა, მასზე ლოკუნდა და შორიდნ ქვერბითი იღხენდა და ეგებოდა.

ჭერ ეგრე გაიღეთავიბრევი, მერე ისევ დაიპოწიერა, მოიახლოვა, კვლავ ჩახედა თვალბებში, დაწვე ამბორი შეხედა. ასულეც არ დაურჩა ვალში, მერე ბაგეებიც შეაქნა ერთმანეთს, ნელად ეკამბორნენ, ნეტარებას მიეცნენ. თითქმის შეუფრიალად წამი, დროის მეტობის გრძნობა დაკვარავით, სულ სხვა საწყაროში ვაღიანიცნობა, მათთვის არ არსებობდა არაფერი ერთმანეთისა და სიყვარულის გარდა, ეგრე თავდაიწყებოდა ნეტარებდნენ მუტყაბეს ღონდები, თავისი და გულისწორის ღონდები, ნეტარებდნენ იმ მისიყვარულ ირმებზე, რომლებზეც აღხებოდა მისიციფის და თავისი თვაც. ეგრე თავდაიწყებდა მისიციფი, ზღვარი უწყოლობა. სინამდვილესა და ოცნებას სიყვარული, ნამდვილიყო თვალბებს ნაოცრებობა სიყვარული, ეს ოცნება ერჩებდა ყველას და ყველაობსა. დაბ, ოცნება — სიყვარულით ხარობდა, უმადლი ნეტარობა განიცდიდა: „წამო, შეჩირბი უხებდებოდა ჩემსა ვაჩი! — ეხიანად მხამდა წამობიბა.“

ამ ყოფილია მუტყაბეც მახარობლივც, იტარე თვალბებს სიყვარულითა და... უცხე იტარე მუხლს თოფმეც, ოღონდ ოცნებაში კი არა, სინამდვილში...

გვირავლეს და უცხე მუტყა მეოცნებე ქაბუქა, გული შეუფრთხილდა, შეშლო-საფრთი მიმოიბრუნა და თვლი შეთვალა სიყვარული სახანაბასა, უცხე წარბაზნად მკერდამოთხილულად ფერიბობდა, რომ გემგანა მუხლს გამაგრება სცადა, მაგრამ ყველარ მოიფოვა ღონე, ერთბაშად მისიყ-

და, მოსხვებით დაეცა, უშუალოდ გადაადგო თავი, სიმწრით ღარიბი კიბლები და ცხენო კრებლები გადმოსცვიდა და ფოფანა თვალშიდან სიყვარულით რომ გასცემულბოდა ირრიოდ წუთის წინ.

იმ დროს, როცა ერთმანეთს ესიყვარულბოდნენ სისხლმჭარიანი ირგები, ხოლო მათი მხირალო ქაბუცი ოცენებში მოლანდებულ ქალშვილსა თუ დედამღერის ეამბორებოდა, ოღონდ წამოშპარკეოდა ორი თოფოსანი და სამიზნეზე დაესკუბინათ მოალერსე ცხოველები, უწყინარბი და უბორბორანი, სიხარულითა და სიყვარულით აღსავსენი, სიცოცხლის ზეიმი რომ ეგვათ.

პირველად უფროსა და სრლბა. ხელშეკვითაც უმაღლე მაიალოა. სპ, ფუთიათიანი წამოხტა მეოცნებებ ქაბუცი, მთლად გერ გაფანტვლბა ოცენბა-მოლანდებნბი, ძილ-ბურბინიითი ბომბორბა და ისეც, არ უნდლდა დაეჭრებინბა, რომ ეს სინამდვილე იყო, მაგრამ ძირს დაეცეოდა ორიბი რომ ვეოაც ოცენებში წამო-აყენბა, ცხალვლე განხრბბა შევლა, უცებ გაეხბდა წაქეულისკენ, ხუთიოდე ხბი-ციკ არ ექნებოდა გარბენილბ, რომ ანახლად შედარბბადა ტუვიანბარბივითი, რბდ-გან კვლავ ივრბილს თიფებბ, კვლავ ერთმანეთის მიყოლებით, უფროსის ტუვი-ბი ამტვრბდაც პბერბმ გბიუზუნბა, ხოლო ხელშეკვითბა კი ხბარბმბ სთხლონბა შეუ-ბლში იმ დროს, როცა მობაკვდევ ფურბრ-

მისაკენ ვარბოდა ბღევილითბ. ერთი იმბ-ნაც დამბრუნვლა საკოვდავდ, უმაღლ მოეკ-ვეთბა მუხლი, დარტინებულბ წბბარბდაც და იქვე დაეცა მოსხვებით.

ხელშეკვითბა ის მიზანში ტუორცნაც უფ-როსს მიუთვალბ, თვკაცაც უკლებლოც ირწმუნბ ესეც და მელდღერი ლიბილი ვა-დაღიყო ოფლიან სხვზე.

შეშლილს დამსგავსებულბ მზეგებულბ ლამბდა-გინებით გაეხბდა დაბკილი ორ-მებისკენ.

თფოსნებბბა მისწრეს.

ქაბუცა ქაქანით წამბლავდ გაეხსნა. ნიკაბი აუცხვბახდ, ჭერ ყვეში თვკისბა სიტყ-ვა და მერე გულაც ამოაყოლბ ამბს:

— კაცობბა ესა?!
— კაცობბა თუ ვეკაცობბა, შენ ვინბ გბითხვბს? — მიხბზლ ხელშეკვითბა და უმაღლე იბრი ყვბბ ნანბღირვეის ასაქნ-ვლად.

ვინბ მეითხვს და კანობი! — უფრო ამოუჩდა გული.
— რბ კანობი, რის კანობი?! — ხელები გაუფფარხბა ხელშეკვითბა.

— დაწერილოც და დაუწერილოც...
— წაღ, შენ ის კანობები ობკბორე, და-წერილოც და დაუწერილოც და ჩვევ გვა-ცულე ჩვენი საქმე!... — ისევ ხელშეკვითი შემოვბასუნბა ზურგმეკცევიით.

• — მე ძბლბან ვარგდ ვიცე ის კანობ-ები, თქვენ ჩბიხედდთ და დისწვავლთ კ-ბრგბდა!... ხბბს აღწიბა ქაბუცამ.

— იცი, ვის ელბბარბუბ? — თბვი მბ-უბრუნბ და დამცინვად ავიბა მუხლი.
ზურგმეჭკეულბს უფროსსაც შეუ-ბრუნბ სხვზე.

მზეგებულბ პირს კაცბ ეცბ. იმ კაცს რომ შეავფთბ თვლები. (ღებოთბქეცულბსა და სიტყვბმებრბუნებულბს, წინჭობა და სხ-ტევა ვეოარ დასპოს, თბი იბდღერ ჭო-ბევა, გულის ბობბბს რომ ამოკრბეოთ, და, სწორედ იმბ წაქეულისკენ მბბბა და იბტობი ჩბივლო ენბ მუცელბმ, ერთ-ბანს შებობობდბ რბლბკის სბტქმელბ, მაგრამ უნბბოდ გამბბრბუნბბ ამბობინბ.

— რბ წერის აუტბბბ, ეგ საკლავი!
— თქვბ წინამბლომბ, როცა მზეგებულბი თვლბ მივფარბ.

მზეგებულბი კი ხვსინბ ლბდზე ჩბბლო და უბრბოდ დაამტვრლდა ირბის ნბლო-ქარს.

„ირბებბ ვი არბ, მე მესროლეთ ტუვი, მე, ადამბანს — გულში ჩბიკვლბოც ქ-ბუბემ... — ტუვიბ ესროლეთ სილბბზეს, სიმწვინერბს, სიკეთეს, სიკოცხლს, ოც-ნებბს, სიყვარულბ, ჩემს მზისს, ჩემს დედბღერბს... და კიდევბ დამქიტი-ღვლბოც, ხბბმ?... ვხბბთ, ვის დბბობინბს ბო-ლებში... მბინდბმბინც ნუ დბბობინებთ გულსბ, კეეყვბბ ნბლით არ არის დასტუ-რი, ოღბრბი მბლოდბ იყურებბ, ჩემი ღმბრბი, სიმბრბბლბა და სიყვარულის ღმბრბი, ყველბზე მბლბბ, ძლიერი და მე-ბრბობლი დედბღერბი“.

მთიანე მუკაზიბი

პირველი ლექსები

ნ ა ტ ვ რ ა

ნეტე კიდე მაკრფინბ ყვიცილები, მბის მწვერვალზე მბაოლევიბბ ვარსკვლავები; ეგრე მალე, მბიხბარ, დღეო, რბდ იღუვი, მბბოვინე შელს და იბბის ნაკვალუვი!

შენ, სიკოცხლევ, მბმბბნეუ სიხბრული, არ დაუშვბ, რომ იბდი გბდამწყდეს, მბმბაკელო, სულ წამბრბი თვბლბ რული, წამბითაც რომ დამეძინოს, გბმბღვიე!

მბსაბურე მზის სხივებბან ჩემს ფანჩრებში, (მზის სხივები პბერის ვბით მბტრბრენბ), ამბიყვბ, მბავნბდავ მბბლ მბებში, მწვეანე ველზე ლამბ პეკულბს დამბდენე.

ან მბქევი ერთ სიმღერბდ ქარის ქბრლვის, ერთ მზბბუნბ წვიბის მბსელსა შემბალიე; ტუვიმ, დილბდრბბნბდ, ფთლბებს შობის ჩბბმშევეულ მზის ფარბდში შემბავეი,

მბმბიყვბნე ერთ ყვბვილბდ სბდმე, მბინდრბდ; ოღბუბლბბბთისი ცის თვბლებით შემბნედე, მზის ასკლბსთისი მბქეკრბზე ზღის ნბბრბს, მზის აბსკელს მბის მწვერვალზე შემბბველბრე.

ერთხელ კიდე მაკრფინე ყვიცილები, ერთხელ კიდე მბთვლებიე ვარსკვლავები, გბმბბარე მბინდრბს ჭიბ-მბბბთე, მბბოვინე სიხბრულის ნაკვალუვი.

შენს ქორწილში

ლამბ ტუელს სიბბრთის თქმბ მიჯობს. გამბბო კიდეც და თან ვიწვი გოგო... შენ არც იცი, მე მიყვბბბარ როგორ, შე გულევიო, გულვბრობო ბბვიო,

გავგივდები, თუ იქნებბ სხვისი შენს სიტყვებში გბნენული ვერცხლი, შენს თვბლებში დათბებული ცეცხლი, გავგივდები, თუ გბხდებბ სხვისი...

მბგრამ, თუ სხვბ შეგიყვბრბდა სულაც, შენს ქორწილში მე ლიბლით მბვლბ, დავგიოცნი სხვის ლამბს ოვლს, ლიბლითვე დბმმშეგენბ სულბს...

შენს ქორწილში გულვბმებულბ სედილბ, მე ფტვირბ მბმბიყვბნე, ვიცი, ნბბბის დროს უცებ შეწყვეტ სიკლბ, შემშურლბბბ ერთი ქალბს ბედი.

შენს ქორწილში მე გამწეწავს ქარი, გამეჩრბბბ ყელში ცვიო ლუბბ, იმ ვილბბის მე ვიტირებ რბმბდ, სბდმე, სხბბოს ერთ კუთხეში მჯდარი.

ლამბ კიდეც დაჩბნდებბთ ქუჩებს ცრემლგამშობლი ნაკვალევი ფენის... შეეცვლებბთ სბქორწილი ფერი, იტირბებენ მბბაკები უტებ...!

...შენს სიტყვებში გბნენული ვერცხლი, გავგივდები, თუ იქნებბ სხვისი გავგივდები, თუ გბხდებბ სხვისი შენს თვბლებში დათბებული ცეცხლი...

— რა გატორებს, ბიძიო! — შეიხთა ერთმა კეთილმა მოხუცმა, როცა ავითაქი-დანა გამოედი.

— არ ვტორი, ბატონო, სურდო მაქვს და თვალები იმიტომ მეტყრებოდა, — ვუ-პასუხე მოხუცს და მაშინვე დავძინე, — ამბობენ, სახლვარგარეთული ვირუსიაო.

— ა! სახლვარგარეთული არ ვარგა! სურ-დო და გარბი ჩვენებური სჯობია. მაღ-რჩება.

— მართალი ბრძანდებით, ბატონო, მთელი კვირა ვიტანჯები და საშუალო აღარ დამადგა.

- მოხუცი ჩაფიქრდა.
- გინდა, მოვარჩინო?
- ააა, არ მინდა, ბატონო!
- ჩაიწერე.

მივდექ-მოვდექი. ქაღალდი სადაც ვი-შოვე, ფანჯარი კიხეში მქონდა, მოვიბ-რჩვე და რეცეპტის ჩასაწერად მოვეშვადე.

— 200 გრამი სპირტი, 19 გრამი დან-აული წითელი წიწკა, ერთი კოვზი მღოგ-ვი, 5 ან 6 გრამი მარილი, 12 წვეთი ლიმონ-ის წვენი. ჩაიწერე?

— კი.

— რაც ჩაიწერე, ყველაფერი ერთმანე-თში აურ-დაურე, ძილის წინ დღიე და დილით კვიციეთ წამოხტები ფეხზე. ამ წამალი ბევრი შენისთანა ცინგლიანი მო-მირჩინია.

სპირტი, წიწკა და მღოგვი შინ მქონ-და, ლიმონი და მარილი მეზობელს გამო-ვარევი, ერთმანეთში ავურ-დავურე და ძილის წინ დავლიე.

დილით, როცა თვალი გავახილე, მაშინ-ვე ვიგრძინე, რომ სურდო აღარ მქონდა. წამალითა დავაპირე, მაგრამ მოცელო-ლივით დავიციე საწოლზე.

— დამხლის ნიშნები აქვს, — თქვა ჩვენმა მეზობელმა ბებია ბესიანემ, — ში-ნაურ უნდა რწამალს დაავლიეინებ და სამ-იოხ თვეში მოვარჩინე.

რაიონის ექიმი გამომავხეთ. რაღაც წამლები გამომწერა და სამ-იოხ დღეში დამაყენა ფეხზე.

იმ საღამოს ჩემი სკოლის მეგობარი მე-წვდია, კი არ მეწვდია, ძლივს შემიხანაცადდა ოთახში.

— რადიკულიტი მაქვს, — თქვა სტუ-მარმა ვიდრე წყალბით ჩამოქდებოდა სკამზე, — ახლა დავდიარ ღა დინოზავის დავიძებ.

— დინოზავი? — ექიმბაშმა, მესწავლა დინოზავის ქონი ნატურალური თაფლი კარგე და ეს დიოზილე წელით.

— დღეშუღხარ, დინოზავის საღ-იზოვი?

— ვიშოვი. გადაწყვიდელი დამპირდა. ნატურალური თაფლს კი ვერ ვშოვლობ.

— რა უნდა ქნა?

— ექიმბაშმა მითხრა, თუ ნატურალურ თაფლს ვერ იშოვი, მაშინ შეგიძლია ნა-ტურალური ძმარი ან ნატურალური მღო-გვი გამოიყენო. ასეა, ძამა, ყველაფე-რის შეცვლა შეიძლება.

— თუ ყველაფერს შეცვლა შეიძლება, მაშინ, მოდი, ექიმები ექიმბაშებით შეე-ცვალოთ.

ამ ბოლო ხანებში ისე მომრავლდნენ უნებარი წამლების მქოდნენი, რომ უფრავ არ იქნება, მათი რეცეპტურა შევკრიბოთ და ახალი „პარაპალინი“ გამოვიცი.

ეს კარგი საქმე იქნება. ზანა ფანასკერ-ტელის „სამკურნალო წიგნი“ ისეთი ძნე-ლი და ძვირი საშოვნელი გახდა, სხვა გამოსავალი არ არის.

გორის ძვარანი

უხსოური იუბორი

- ჰერბერტ, ცურვა იყო?
- ვიცი.
- სად იმწეულე?
- წყალში.

ერთი ყბელი მანდილოსანი ექიმთან მივიდა.

- რას უჩივით?
- გადლულს.
- გააღებ პერი და მაჩვენებ ინა.

მოსამართლე: — რატომ ისროლით ამ კაცს სამი ღვინის ჭიქა?
პატონარი: — იმიტომ, რომ ორი არ მოხვდა.

ბები: — ერიკ, შეიძლება, საღამოს შინ ვაწყო?

გოგო: — შეიძლება, ჩემო ჰერ-ბერტ!

ბები: — ჰერბერტი? მე ჰერბერტი არ ვარ.

გოგო: — მერე რა, არც მე ვარ ბერიკი.

— რატომ არ არის ჩემი სურათი ისეთი კარგი, როგორც პირველი სურათი იყო?

— იმიტომ რომ, როცა პირველი სურათი გადავიღეთ, მაშინ ძალ-ღონით სავსე ახალგაზრდა ფოტოგრაფი ვიყავი.

რევიზორი: — რატომ ან ანებებთ თავს მატარებლის ბილიის ძებნას? ხომ ვიტახათი, მყვრა, რომ ბილითა ვაქვო?

მჭავრი: — ბილითა რომ არ ვი-პოვო, ვერ გავისინებ, საღ უნდა ჩაიღებ.

გერმანულიდან თარგმნა გარბენი სალუაშვილმა.

გარკანის პირველ გვერდზე: ჩაის პლანტაციას. სპირტო ელმინაშვილის ფოტო.

გადიეცა წარმოებას 12/IX-80 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 31/X-80 წ. უე 00788. ქაღალდის ზომი 70x108 1/2. იბეჭდება: გარკანი და ჩანარი — მაღალი ბეჭდვით. ტექსტი — ოქსიდურ-ი წესით. დიზაინერი ფურცელი შ.მ. პარობითი ნახედი ფურცელი შ.მ. სადარიცხო-საგა-მომცემლობა აბაქა 4.2. ტირაჟი 57000. შეჯ. 2488 ფსხ 30 კპ.

380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კ.ბ. ც.ყ.ს. გამომცემლობის ტიპო.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография Издательства ЦК КП Грузии. Адрес редакции: 380008, Тбилиси 8, пр. Руставели, 42.

რედაქციის მისამართი 380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42. ტელ. — მთავარი რედაქტორის — 99-54-66, პ/მგ. მღვინის — 99-52-69, განყოფილება-თა გამგეების — 99-28-42, 99-01-39, რედაქციის სამდივნოსი — 99-54-66.

რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

684/100

052950 70056

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნიკოლოზ ბარათაშვილის მოედანი თბილისში

თარხან არჩვაძის ფოტოა